היינט 10 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 10 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 209 | Łódź, Niedziela, 7 września 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג י"ד אלול תר"ץ | № 209

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מארשאל פילסודסקי וועגען די געוועזענע סיים־דעפוטאטען

אינטערוויאו מיט'ן געוועזענעם מיניסטער מיעדזינסקי

וו א ר ש א, 6. טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) מארשאל פילסודסקי האט היינט אויפגענומען דעם שעף רעדאקטאר פון דער „גאזעטא פאלסקא" מיעדזינסקי און איהם ערטיילט פאלגענדען אינטערוויאו:

איהר ווייסט — האט מארשאל פילסודסקי געזאגט — דער וואהל־פראצעס עקזיסטירט איצט סודם־כל פאר דער רעגירונג און אויך פאר די מעגליכע — איך וועל מיך אזוי אויסדריקען — קאנדידאטען אויף דעפוטאטען, וואס איז שייך די קאנדידאטען וועל איך דערווייל גארנישט רעדען, ווייל זייערע נעמען זענען מיר אונבעקאנט. דאגעגען האט מיר די ערשטע וואהל־וואך שטארק זיך געלאזט פיהלען; איך מוז האבען צו טון מיט א גאנצע רייהה געזעצען און פארשריפטען אין וועלכע, נאטירליך, עס הערשט דער

נעוועהנליכער כאאס און א מאסע ווידערשפרוכען

א חוץ דעם בין איך געצוואונגען, איך ווייס נישט פארוואס, זיך צו פערנעהמען מיט די געוועזענע סיים דעפוטאטען — און איך בין זיך מודה, אז די דאזיגע צווייטע מיינע בעשעפטיגונג צווינגט מיך צו זעהר א עקעלדיגע ארבייט, נעמליך צו גראבלען זיך און אונרייניגקייטען, ווייל בעת די ממשותדיגע לאזונג פון די הערען געוועזענע דעפוטאטען איז: געלד, געלד, געלד — ענטוועדער פאר זיך, אדער אפילו פאר די פערשידענסטע פארטייען — רוקט זיך ארויס די נויטווענדיגקייט זיך צו פערנעמען מיט אונרייניגקייטען און שמוץ, וואס איז פאר מיר בעזונדערס שווער, ווייל איך בין גענוג בעקאנט פון מיין נישט מסוגל זיין צו וועלכען עס איז שמוציגע מעשים.

אבער לאזען מיר צוריקקעהרען צו די געזעצען, קודם כל האב איך געמוזט האבען צו טון מיט דער אזוי גערופענער וואהל־ארדינאציע, מיין ערשטער זארג איז געווען צו יקען איך אנערקענען געזעצען, וואס שטעהען אין א בולטער סתירה צו דער קאנסטיטוציע, ווייל אין דער קאנסטיטוציע וועט איהר נישט געפינען קיין שום ארטיקעל וואס זאל כאטש אין איין בוכשטאב אפילו רעדען וועגען פארטייען, קלובען און וועלכער עס איז אינערליכער ארגאניזאציע פון די דעפוטאטען. להיפוך — די קאנסטיטוציע פאדערט פון די דעפוטאטען

די פולשטענדיגע פרייהייט פון ע:טשיידונג

אין דער אדער אנדערער פראגע, לויט זייער אייגענעם געוויסען און נישט לויט דעם בעפעהל פון וועלכער עס איז פארטיי, אדער ארגאניזאציע, וואס קען שטעהען אין א ווידערשפרוך צום געוויסען דערויף שווערען אפילו די דאזיגע „בעמאכטע הויזען" און פלוצלונג לויט דער וואהל־ארדינאציע מוז איך אין דער אזוי גערופענער מלוכה׳שער וואהל קאמיסיע האבען צו טון מיט פארשטעהער פון די דאזיגע קלובען, מיט פארשטעהער פון פארטייען, וואס דארפען נאך אלס צוגאב כלומרשט אבהיטען די ריינקייט פון די וואהלען.

איך בין זיך מודה, אז אין א געוויסען מאמענט האב איך זיך געשלאגען מיט דער דעה וועגען דער מעגליכקייט פון

אויכפיהרען אזא אונווירדיגען געזעץ

ווייל די דאזיגע מלוכהשע וואהל־קאמיסיע דארף בלייבען אויך נאך די נייע וואהלען אויף דער גאנצער צייט ביז צום בעשטימען די קומענדיגע וואהלען, דאס הייסט, אז ביי די נייע וואהלען קען זיך ארויסווייזען, אז א געוויסער קלוב עקזיסטירט נישט מעהר, ער קען פגר'ן, זיין א געוועהנליכע נבלה — און דאך האבען א געוויסע בעדייטונג בעקומען בעצאהלט פאר זיינע רייזעס, זיינע דיעטעס, האטעלען, אזוי אז עפעס א געוועזענער דעפוטאט" וועט בעקומען א בחנמדיגע פרעסעכץ, מיין שלאגען זיך מיט דער דעה איז געווען זעהר א שווערע, ווייל עס איז נישט פערהאן קיין פאסקודנערע זאך אין דער מלוכה ווי א דעמאראליזירטע באנדע געוועזענע דעפוטאטען, עפעס דעקלאסירטע קלאטשעס, אדער עפעס בידנע ציגיינער, וואס שרייען: געלד, געלד, געלד און פער פראקורא האבען עפעס מאנדאטען. איך בין זיך מודה, אז די ענטשיידונג אין די דאזיגע מיינע יורידישע ספקות — ווייל דער דאזיגער שטינקענדער פארטיי „שטיקעל" שטעהט אין א סתירה צו דער קאנסטיטוציע — איז פאר מיר געווען זעהר שווער, מיין ערשטער אימפולס איז געווען דער ווילען צו סקאסירען דאס אהן ריקזיכט און

ארויסצווארפען הינטער דער טיר

די דאזיגע נבלה, וואס איז נאר ביכולת צו קאמפליצירען דעם וואהל־ענין.

דאס דאזיגע פון די „פארטייען שטיקעל" געהערט צו די סיסטעמען, פון וועלכע עס זענען פערהאן א סך: בעגנבענען דורך די פערשידענע צוזאגען צו דער קאנסטיטוציע פערשידענע בערעכטיגונגען, וואס בעדייטען נאר געלד. געלד, געלד און א בחינמדיגע פרעס פאר די הערען דעפוטאטען צום סיים. אויב איך האב עס נישט געטון איז עס נאר דערפאר ווייל אין אזא קורצער צייט וואלט געווען צו שווער צו שאפען עפעס אנדערש, דאס איז ד יאיינציגע סיבה פארוואס איך האב צוגעלאזען פערשידענע נבלות און צו דער פערפעסטונג פון דער לופט.

רעד. מיעדזינסקי האט דאן בעריהרט די פראגע וועגען קאנפליקט מיט די פענסיעס פון סיים מארשאלעק, דערויף האט מארשאל פילסודסקי געענטפערט:

— איהר רעדט געוויס וועגען דעם הונגעריגער הער דאשינסקי און די אנדערע זיינע חברים. איך מוז אייך זאגען, אז די דאזיגע פראגע האט מיר אויך גענוג צייט פערנומען, נאר איך

ווארף אנטשידען אפ יעדען אטענטאט אויף די מלוכה געלדער

קודם כל רעדט זיך בכלל נישט אין דעם ארטיקעל פון דער קאנסטיטוציע, וואס בעהאנדעלט די פונאנדערלאזונג פון סיים קיין איין ווארט נישט וועגען דעם, אז דער בלייבענדער סיים מארשאלעק און זיינע פערטרעטער זאלען בעקומען וועלכע עס איז געלדער, די צוגעטשעפעטע צו דעם וויצע־מארשאלעק ווערען אפילו אין דעם דאזיגען ארטיקעל נישט דערמאהנט אלס וויצע־מארשאלעקען; עס רעדט זיך נאר וועגען פערטרעטער, און צוליב דעם, וואס דערזעלבער דאשינסקי לאזט זיך פערטרעטע (טיילמאל אפילו נישט דורך דעפוטאטען, ווי דאס איז געווען אין דעם בעקאנטען פאל מיט די אפיצירען, ווען עפעס א נעבעכדיגער נידריגער בעאמטער האט פערטרעטען דאשינסקין — ווייס איך אפילו נישט וועמען מיינט עס, אויב דער בעגריף פערטרעטער קאן אזוי ווייט צוגעצויגען ווערען. איך מאך אבער נאכאמאל אויפמערקזאם, אז אין דער קאנסטיטוציע איז נישט פערהאן קיין ווארט וועגען וועלכער עס איז בעצאהלונג.

איך האב וועגען דער פראגע אויסגעהערט א גאנצע רייהה פערוויקעלטע אויספיהרונגען און נאך א גרינדליכער און ווייטגעהענדער אנאליזע בעשטעטיגען זיי אלע מיין מיינונג און נישט דאשינסקיס מיינונג, נאטירליך, פערשידענע פלוידערזעק קאנסטיטוטע, פראסטיטוטע, קענען זיך אנדערש אויסדרעהען, אבער דאס וועט גארנישט העלפען, ווייל איך בין נישט גענייגט אויסצוגעבען אונגעזעצליך געלד וואס ווערט אזוי שווער צוזאמענגענומען פון שטייערען פאר די געוועזענע סיים דעפוטאטען. און איך וועל זיכער דערויף נישט אויסגעבען קיין איין גראשען.

דאסזעלבע בעציהט זיך אויך אויף די הערען פון ד יאזוי גערופענע חובות קאמיסיע, וועלכע דארפען בעקומען א בעלוינונג דעמאלט ווען זיי האבען נישט קיין דיעטען און בעת די הפסקות פון די סיים זיצונגען, מען קאן אבער די פונאנדערלאזונג פון סיים נישט בעטראכטען אלס א הפסקה. און אויב די דאזיגע הערען האבען זיך אנשטאט דיעטעס געשאפען אונגעזעצליך גאזשעס און דערצו נאך צוליב א בעסערע פרעסעריי, נעהמען זיי נאך בעת די הפסקות צוגאב געלדער, בעדייט דאס נאך אלץ נישט, אז דאס נישט עקזיסטירען פון סיים זאל איך בעטראכטען פאר א הפסקה... און דעריבער ערקלערט, אז פון דער דאזיגער בחנמדיגער פרעסעריי וועט גארנישט זיין.

בכלל האב איך זיך פערטראכט וועגען דער צוועקמעסיגקייט פון ארט. 29 פון דער קאנסטיטוציע אויף וועלכען דאשינסקי פעררופט זיך און וועלכער זאגט גארנישט וועגען בעלוינונג, און איך מוז זיך מודה זיין, אז איך האב דערזעהען א געוויסע דאזע צוועקמעסיגקייט אין דער דאזיגער איינריכטונג, ווייל די

פערוויסעלטע אבערכנונגען פון די געלדער

וואס ווערען אויסגעגעבען אויפ'ן סיים, פאדערען א געוויסען פעריאד פון ליקווידאציע. עס זענען דאך פאראן א דעפיציטען, וואס די הערען דעפוטאטען האבען געלאזען, א מאסע זייערע חובות, וואס ווערען ווי ארויסקריכען אויף די רעשטעס, פערלעגיגע חשבונות אין דער רעסטאראציע, אין האטעל, וועלכע מוזען אויף וועלכען עס איז אופן רעגולירט ווערען די בערעכנונג ווידער, אז דאס אליין, וואס עס קומט פאר'ן פאטעל, פאר'ן האטעל, פאר'ן בארדעל און פאר'ן סערדעל (וואַרשטעל) זאל בעצאהלען די רעגירונג פון די מלוכה־געלדער — מוז פעריפיהרונג דעריבער, וואהרשיינליך, אין א בעגרעלאזט געווארען א געוויסען פעריאד ביז דעם צוזאמענקומען פון קאנגרעס סיים, בכדי צו רעגולירען די דאזיגע חשבונות — און דאס אויף אזא אופן, אז עס זאל זיין א געוויסע דיסציפלין אויף די געוועזענע דעפוטאטען. פער שטעהט זיך די קאנסטיטוציע אדער פראסטיטוציע קאן דאס זיך אנדערש אויסטייטשען, ווייל דער נאטירליכער ציל וועט גארנישט דערמאהנט אין דער קאנסטיטוציע, עס זענען אבער נישט אויסגערעכענט אויך אנדערע צילען. איך חזר נאך אמאל איבער, אז אין דעם דאזיגען ארטיקעל איז נישט פערהאן קיין איין ווארט נישט וועגען בעלוינונג.

און דער סיים איז פונאנדערגעלאזט, און נישטא דא קיין דעפוטאטען — זיי עקזיסטירען נישט — און יעדער האט דאס רעכט צו מיינען, דאס אויב זיי ווילען אויפהאלטען זייערע פריווילעגיעס, קענען די בעטראכט ווערען, ווי איך האב שוין דאס בעטאנט, אלס געוועהנליכע נבלות, וואס מוזן פערפעסטען מיט זייר עקזיסטענץ די לופט.

דאס דאכט זיך, קען מען פולשטענדיג אנווענדען צו די הערען געוועזענע סיים־דעפוטאטען.

גארנישט לאנג צוריק האב איך גערעדט מיט איינעם פון די אנגעזעהענסטע מלוכה־מענער פון אייראפא און שמועסענדיג וועגען א עקזיסטירענדע מלוכה — דעם נאמען פון דער מלוכה וועל איך נישט אנרופען — האב איך געזאגט, אז מיר האבען צו טון מיט קראנקע מענשען, וואס צוערשט זענען זיי קראנק געווארען אויף דאלטאניזם (פארבען־בלינדקייט), דאגעגען די רויטע פארב האבען זיי געזעהען אלס גרינע; א קראנקהייט, ווי איך האב אמאל געלייענט, אדער א פערשפרייטע; נאר ווען די קראנקהייט האט ביי זיי געמאכט פארשריט, האבען זיי אנגעהויבען צו געהען אויפ'ן קאפ, בריקענדיג מיט די פיס און דער הייך און ווייל אזא ארט געהען איז נישט בעקוועהם און די גאנצע וועלט זעהט מען קאפויער — דערפיהרט עס צו קאפ־שמערצען. און דאבאלט קלאגען זיי זיך אויך קאפויער אויף עמיצען — אז דער קאפ טוט זיי וועה.

די געוועזענע דעפוטאטען דערמאהנען מיך יעצט די דאזיגע מלוכה. קודם כל רעדען זיי זיך איין, אז זיי זענען פאקטישע

דעפוטאטען פון א נישט עקזיסטירענדען סיים

— און דעריבער פיהרען זיי איינציגארטיגען פון דעם פראפעסיאנעלען פעראיין פון די געוועזענע סיים־דעפוטאטען א מלוכה אין דער מלוכה, א נייע מלוכה אונטער דעם נאמען „וויעסקא גאס". די דאזיגע „מלוכה" וויל זיין מיט פולען אלס מלוכה אין קריגס־צושטאנד — אפשר צוליב דער פערטיידיגונג פון בחנמדיגען וואַרשטעל, אפשר צוליב דער פערטיידיגונג פון בחנמדיגען האטעל.

זיי מיינען, אזוי ווי יענע מלוכה וועגען וועלד־

(ווייטער זעה 8־טע זייט).

DYREKCJA

Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.

(Elektrownia Łódzka)

podaje do wiadomości Pp. Odbiorców energji elektrycznej na **ograniczniki** iż ostateczny termin uregulowania należności za **rachunki III-go kwartału (różowe)**, to jest za czas od 1-go września 1930 r. do 1-go grudnia 1930 r. **upływa dnia 10 września 1930 r.**

Niewpłacenie należności w terminie wyżej wskazanym pociągnie za sobą skutki zerwania umowy zawartej na dostawę energji elektrycznej, oraz przerwę w dostawie prądu, bez uprzedniego o tem zawiadomienia.

W celu uniknięcia ścisku przy płaceniu w ostatecznym terminie, uprasza się o wc~eśniejsze regulowanie należności.

Przy płaceniu należy bezwzględnie przedstawić zapłacony rachunek różowy za II kwartał 1930 r.

טויזענטער מענשען האָבען זיך איבערציינגט, אַז אַמבעסטען קויפט זיך

מענער־הימען

8 נאָר ביי מ. קאפּעלושניק קאָנסטאַנטינער

בעמ.: כדי אויסצומײַדען מיספערשטענדנישען מאַך איך בעקאַנט דער ג' קונדשאַפט, אַז מיין פירמע בעזיצט נישט קיין פיליאַלען.

SALON MÓD p. f. „AU PETIT PARIS"

wł. **Ala Rubinstein**

zawiadamia swoją Sz. Klijentelę, że powróciła **z Paryża z najnowszymy modelamy** na sezon jesienny i zimowy.

Łódź, Piotrkowska 81, tel. 138-65.

ישיבת „תורת אליעזר"
ע"ש הרה"ק מראדאשיץ זצ"ל
לאדז, פּאַדרזשעטשנאַ 12.

גרויסער ענגלישער זאַל
אַלעי 1־טער מאַי 2.

סיום־הספר

דערמיט זענען מיר מודיע, אַז היינט זונטאָג, א, תבוא דעם 7/9 פּינקטליך 6 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר אין גרויסען ענגלישען זאַל אַלעי 1־טער מאַי (פּאָסאַזש שולץ) 2 אַ פייערליכער

חינוך הספר־תורה

מיט דעם אַנטייל פון הר"הק אדו"מר מראַדאָשיץ שליט"א מיט דעם אַנטייל פון בעריהמטע חזנים מיט אַ גוט איינשטודירטן כאָר און אַ ערשטקלאַסיגער אָרקעסטער.

מיר בעטען אַלע אונזערע מיטגלידער און סימפּאַטיקער אַנטייל צו נעהמען אין אונזער גרויסער חגיגה, וואָס די גאַנצע הכנסה איז בעשטימט לטובת אונזער ישיבה.

בעמערקונג: פאַר פרויען צו זעהען פון 4 אַ זייגער נ"מ.

איינטריט פריי! ועד הישיבה.

הזכרה.

היינט, זונטאָג, י"ד אלול, פּינקטליך 12 אַ זייגער בייטאָג קומט פאָר אויפ'ן בית החיים **א הזכרה** און די ענטהילונג פון דער מצבה נאָך אונזער יונג־פערשטאָרבענעם זוהן

שמעון הימעלפאַרב ז"ל

וועלכער איז אין די בעסטע בליהענדע יאָהרען פון אונז אַוועקגעריסען געוואָרען.

אַלע קרובים, פריינד און חברים ווערען געבעטען פּינקטליך צו ערשיינען אויפ'ן בית החיים.

18381

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

סיום הספר תורה

דערמיט האָב איך דעם כבוד מודיע צו זיין אַלע מיטגלידער פון דער הישיבה „תורת אליעזר" בלודז, האָב איך בעשטימט די גאַנצע הכנסה פון דעם החניגה לטובת הישיבה. עס וועט דעריבער אַנטיילנעהמען אין די חגיגה דער נשיא הישיבה וגם ועד הישיבה. גלייכצייטיג האָב איך דעם כבוד איינצולאַדען אַלע מיינע קרובים און גוטע פריינד, אויך די חברה „תפארת הבחורים" (זגערזשער 46) אַנטייל צונעהמען אין דער חגיגה, וואָס קומט פאָר היינט, זונטאָג, פ' תבא (ד. 7/9) אין גרויסען ענגלישען זאַל (אַלעע 1. מאַי 2).

בברכת התורה צבי הערשעל קליין.

1־טער יודישער וואוינונגס־קאַמף. „אונזער היים"

ביי די מאַנאַזין־שניידער אין לאָדז

היינט, זונטאָג, דעם 7 סעפּטעמבער 12 אַ זייגער בייטאָג קומט פאָר

אַ פייערליכע

גרונדשטיין־לייגונג

אויפ'ן אייגענעם פּלאַץ זשעראָמסקי (פּאַנסקאַ) 10 פון די הייזער פון ערשטען יודישען וואוינונגס־קאַמף. **„אונזער היים"**

אַלע יורישע אינסטיטוציעס, האַנדווערקער פעראיינען, צעכען, מיטגלידער פון וואוינונגס־קאַמף. „אונזער היים" שפּענדער פון ציגעל־סיים ווערען איינגעלאַדענט אַנטייל צו נעמען אין דער פייערליכקייט.

בעמערקונג: די האַנדווערקער־פעראיינען און צעכען ווערען געבעטען צו שיקען זייערע פאַהנער 9 אַ זייגער פריה אויפ'ן פּלאַץ פון דער פייערליכקייט זשעראָמסקי (פּאַנסקאַ) 10.

פערוואַלטונג פון וואוינונגס־קאַמף. „אונזער היים" אין לאָדז

דאַנקזאַגונג.

מיר טאָמאַשאָווער יודישע בעפעלקערונג מיט דער חברה „שומרי שבת" אין דער שפּיץ, דריקען אויס דעם טיפסטען הערצליכסטען דאַנק דעם געעהרטען ה' פּרעזעס **עמנואל בארבשטיין** און דעם וויצע־פּרעזעס **מ. שעראַצקי** פון באַנק קאָפּיעצקי פאַר זייער פּלייסיגער בעמיהונג, לויט דעם פערלאַנג פון הייליגען ראַדאָשיצער רבי'ן ר' חיים אשר שליט"א, וואָס האָט ביי אונז אין טאָמאַשאָוו מחנך געווען דעם בנין בית החסידים דראַדאָשיץ, און די באַנק איז שוין דעם שבת געווען גענצליך געשלאָסען. מיט דער זיכערונג אויף ווייטער

א גרופּע טאָמאַשאָווער באַנק־מיטגלידער

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז נעכטען, שבת קודש געשטאָרבען אין עלטער פון 70 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער הייסגעליבטער און אומפערגעסליכער פאָטער, שוויגערפאָטער, גראָספאָטער, שוואָגער און אָנקעל

נ"ע שמעון קאַזשמינסקי

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, 2 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז וואָלטשאַנסקאַ 63, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

פראָפ. מאַגאַזין־שניידער־מייסטער־פעראיין צל. 1 מאַי 2.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען שבת, דעם 6־טען סעפּטעמבער ד. י. געשטאָרבען אין עלטער פון 56 יאָהר אונזער מיטגליד

נ"ע שלמה זילבערשטיין

מיר רופען אַלע לאָדזער מאַגאַזין־שניידער־מייסטער אַנטייל צו נעהמען אין דער לויה, וועלכע קומט פאָר היינט, זונטאָג, דעם 7. סעפּטעמבער, פּינקטליך 1 אַ זייגער פון פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל.

די פערוואַלטונג.

צאָהן־ארצט **י. לעוו**

ציגעלגאַס 36

טעל. 137 44

צוריקגעקעהרט.

Dr. HERSZFINKIEL

Zawadzka 15, tel. 111-87

ספּעציאַליסט פאַר קינדער־קראַנקהייטען

צוריקגעקומען

אונ נעמט אָן פון $8-9\frac{1}{2}$ און פון 3–5 נאָכמ.

קאָלאָניאַל־הענדלער

מיר מאַכען בעקאַנט אַלע אונזערע מיטגלידער, דאָס פרייטאָג דעם 5 ד. מ. אויף די זיצונג פון די געמישטע קאָמיסיע איז בעשטעטיגט געוואָרען דער צענניק נ. 9. די צענניקעס וועלכע האָבען זיך בעוויזען אין פעריקעהר פריהער, זענען אונגילטיג.

צענטראַלער קליינהענדלער־פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15

אונזער ח' מיטאַרבייטער ה'

משה פיינקינד

איז צוריקגעקומען פון אורלויב און נעהמט אָן אינטערעסאַנטען אין אַלע געריכטס־ און היפּאָטעק־ענינים, אין פּיעטריקאָוו, פּילסודסקיעגאָ 36, נעבענאיבער דער צענטראַרנער אַלעי.

כעמיש־באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

מאַגיסטער נ. שאַץ

פּעטריקאָווער 37, 2. שט. פּראָנט.

אַנאַליזען פון קאָל, אורין, לייכען א. א. וו.

עפן־אַנאַליז – 4 זל.

בעקאַנטמאַכונג.

די פערוואַלטונג פון דער ווילקער שוהל

מאַכט בעקאַנט, אַז זונטאָג פ' תצא ד. 31/8 ד. י. הויבט מען אָן

צו פערדינגען פּלעצער

אויף דעם יאָהר תרצ"א הב"על. דעריבער בעטען מיר אַלע מתפללים און אַלע, וואָס ווילען דינגען פּלעצער, וואָס פריהער זיך צו בעזאָרגען מיט בילעטען, ווייל אַהיים וועלען קיין בילעטען נישט געשיקט ווערען.

בעמערקונג! דער בעוואוסטער חזן ה' ליס ווי אויך דער בעקאַנטער דיריגענט און קאָמפּאָזיטאָר ה' סאַקאַלאָווסקי מיט אַ פערגרעסערטן כאָר וועלען דאַווענען אַ גאַנץ יאָהר יעדען שבת.

אָהן בילעטען וועט קיינער נישט אַריינגעלאָזט ווערען, אַזוי מענער און פרויען.

דאָס פערדינגען פּלעצער קומט פאָר זונטאָג פון 4–8 אָוו. און יעדען טאָג פון 7–9 אָוונד.

8429

דאָס איבעראַל־בעוואוסטע 7־קל. לעהר־אַנשטאַלט

— עם —

„תורה ודרך ארץ" גן־ילדים

22 נאָוואָמיעסקאַ 22 טעל. 123 82

פון יצחק פטאשניק

איז מודיע, אַז צום קומענדיגען שול־יאָהר 1930–31 ווערט דער פּראָגראַם פון די אַלגעמיינע למודים פיל פערגרעסערט און פערברייטערט. ס'ווערט אויך געעפענט אַ מחלקה גבוהה אונטער דער השגחה פון בעוואוסטע לומדים בעלי הוראה.

גלייכצייטיג זענען מיר מודיע, אַז די איינשרייבונגען פון תלמידים אין אַלע קלאַסען און פאָרבערייטונגס קלאַסען (גן ילדים) ד. ה. פון 15 יאָהר, קומט פאָר טעגליך פון 8–2 פאָרמיטאָג און 7–8 אָוונד אין די דערמאָהנטע שול־קאַנצעלאַריע.

בעמערקונג: פאַר נישט פערמעגליכע אַ ספּעציעלע הנחה.

די ליימונג.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 48 יאָהר מיין ליבע פרוי, אונזער ליבע מוטער

נ"ע רבקה סקאַסאָווסקאַ

(פון דערהיים קוטאָס).

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז שוויענטאַ־אַננאַ 19, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

הענדערסאן ווערט אבגעבען א ערקלערונג
אויף דער פעלקער-ליגע-סעסיע
וועגען דער ווייטערדיגער ענגלישער ארץ-ישראל-פאליטיק

גענף, 6. (טאַז). מאנטאג פארמיטאג וועט אויף דער פעלקער-בונד-זיצונג בעטראכט ווערען דער ארץ-ישראל-בעריכט פון דער מאנדאט-קאמיסיע, וועלכער קריטיקירט שארף די ענגלישע פאליטיק אין ארץ-ישראל.

ווי מען דערוויסט זיך איז געקומען צו א גיהיימען הסכם, לויט וועלכען עס וועט איינשטימיג ווערען א פערשארפונג פון קאנפליקט. ווי מען דערוויסט זיך, וועט אויסערן-מיניסטער הענדערסאן אויף דער זיצונג פון פעלקער-בונד-ראט אפגעבען א פייערליכע ערקלערונג, דאס די ענגלישע רעגירונג וועט אנגעהמען מיטלען, אז עס זאלען שוין קיין ערנסטע געשעהענישען נישט פארקומען. זי וועט ביהעלפען צו דעם ווירטשאפטליכען אויפבוי פון ארץ-ישראל און זיך בעמיהען וועגען א צוזאמענארבייט פון ביידע פעלקער אין ארץ-ישראל.

צוליב דער דאזיגער ערקלערונג הענדערסאנס, וועט די קריטיק פון דער מאנדאט-קאמיסיע צייטווייליג אפגעשטעלט ווערען, אזוי, אז די ענגלישע ארץ-ישראל פאליטיק וועט הייך דער מאנדאטען-קאמיסיע דערווייל נישט בעטראכט ווערען.

די בלוטיגע אונרוהען אין בודאפעשט

בריאן זאגט זיך אפ פון זיין פאן אייראפא פלאן?

פאריז, 6. (טאַז). „זשורנאל דע דעבא" מעלדעט, אז בריאן האט זיך אפגעזאגט פון זיין פלאן צו שאפען פעראייניגטע שטאטען פון אייראפא, איבערצייגענדיג זיך פלומרשט אין דער אונמעגליכקייט דורכצופיהרען איהם.

ארעסטירט דעם הענינג פון די קאסע-ברעכער
ער זאל האבען אדורכגעפיהרט דעם איינברוך אין דער לאדזער האנדעלס-באנק

ווארשא, 6 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין ווארשא איז ארעסטירט געווארן דער קעניג פון די קאסע-ברעכער איזידאר שטעמפעל. עס איז פערהאן א חשד, אז ער האט אדורכגעפיהרט דעם איינברוך אין דער לאדזער האנדעלס-באנק.

די מעכאנישע
שלאסערײ און שווייסעריי
פיהרט אויס זעמטליכע מאשין רעפעראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :—: געגען ביליגען פרייז :—:
J. REDER, Łódź
1 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)
פריוואט-וואוינונג: נדאנסקא 20.

סאוועט-רעפובליק אין אונגארן
האט געוואלט פראקלאמירען א פאבריק-דירעקטאר
סענסאציאנעלער ארעסט אין בודאפעשט

בודאפעשט, 6. (טאַז) א גרויסע סענסאציע האט דא ארויסגערופען דער ארעסט פון דעם דירעקטאר פיל פעלדעס. ער ווערט בעשולדיגט, אז ער איז געווען דער איניציאטאר פון די ארבייטער-אונרוהען אין בודאפעשט.

בודאפעשט, 6. (טאַז) איבער דעם ארעסט פון דעם פאבריק-דירעקטאר פעלדעס, וועלכער ווערט בעטראכט אלס דער אנפיהרער פון די קאמוניסטען מעלדעט מען נאך פאלגענדע פרטים: ווען די געהיים-אגענטען האבען אין דער פאליציי געמעלדעט, אז זיי האבען א חשד אויף אויף פעלדעס'ען, דאס ער איז דער אנפיהרער פון די ארבייטער-אונרוהען, האט דאס ארויסגערופען א געוואלדיגע אויפרעגונג. מען האט נישט געוואלט גלויבען, אז דער דירעקטאר פון טשעפעלש טאך-פאבריק זאל שטעהען אין פערבינדונג מיט די קאמוניסטען, אבער ווייטערדיגע נאכפארשונגען האבען בעוויזען די ריכטיגקייט פון די מעלדונגען.

פיל פעלדעס איז דרייסיג יאהר אלט און שטאמט פון א אנגעזעהענער רייכער פאמיליע. ער איז ווערט א געבילדעטער מענש און בעזיצט א סך שפראכען. בעת דער רעוויזיע וואס מען האט אדורכגעפיהרט אין זיין וואוינונג, האט מען געפינען קאמוניסטישע ליטעראטור אין דער פראנצויזישער, ענגלישער, דייטשער, איטאליענישער און שפאנישער שפראכען. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז קיין שום מיטעלס האט נישט אזא פילשטענדיגע קאמוניסטישע ביבליאטעק.

בודאפעשט, 6. (טאַז). אין שייכות מיט דער אויף היינט געפּלאנטער קאמוניסטישער דעמאנסטראציע אין בודאפעשט, האט דער ארעסטירטער פאבריק-דירעקטאר פעלדעס ערקלערט, אז ער האט היינט געוואלט פראקלאמירען א סאוועט-רעפובליק אין בודאפעשט.

מיליטערישע רעוואלוציע אין ארגענטינע
דער ארגענטינער פרעזידענט זיך אנגענעבען אין דימיסיע

לאנדאן, 6 (ט.א.ג.) לויט ידיעות פון בוענאס איירעס האט דער פרעזידענט איריגאיען דימיסיאנירט. די מאכט האט איבערגענומען דער וויצע-פרעזידענט מארטינעס, וועלכער האט ערקלערט קריגס-צושטאנד אויף 30 טעג.

בוענאס-איירעס, 6 (ט.א.ג.) דער גענעראל איריבורו האט געשיקט צום פרעזידענט א ריגאיען א טעלעגראפישען אולטימאטום, אז אויב דער פרעזידענט וועט ענטגילטיג נישט דעמיסיאנירען וועט ער בעשיסען דעם רעגירונגס פאלאץ. דאס מיליטער פון גענעראל אוריבורו געפינט זיך ביי דער הויפט-שטאט. אגרעסערער מיליטער לאגער געפינט זיך אין קייפעדע פאון, די אונציפרידענהייט מיט דער רעגירונג אין דער ארמעי איז אלגעמיינע. די שטעלונג פון פלאט איז נישט בעקאנט.

גענעראל איריבודי וויל זיך נישט בעגניגען לאזען מיט א פשוטען איבערנעמען די מאכט דעם וויצע-פרעזידענט, נאר פאדערט א פולשטענדיגע דימיסיע פון איריגאיען.

מארשאל פילסודסקי וועגען די געוועזענע סיים-דעפוטאטען

(ענדע פון דער 3-טע זייט).

כער איך האב גערעדט, אז אויב זי וועט זיין אין קריגס-צושטאנד, וועט זי עפעס געווינען, אפשר א בחנמ-דיג וואורשטעל וועט דערפון בלייבען, אפשר א בחנמדיגער האטעל, זיי ערלויבען זיך דעריבער ביי א צושטאנד פון מלחמה צו בענוצען פון רע-רעגירונגס בנינים, ווי ווען עס וואלט געווען זייער אייגענטום. זיי ערלויבען זיך אלס „רעגירענדע" פארטייען צו שאפען עפעס סענאטען, איינגיכען וועלען זיי זיך אפשר אויסוועהלען א פרעזידענט און בעשטימען נייע וואהלען, א סך פון זיי פאסען זיך שוין אין משוגעים-הויז

אויב נישט אין קרימינאל.

למשל אזוי האבען זיי שוין געצוואונגען צו זוכען גע וועהר, אלס בעווייז, אז זי געפינען זיך אין קריגס צושטאנד — און זיי ווילען דאכט זיך קודם כל פערגיפטען מיט שלעכטע ריחות דעם, וואר עס פיהרט אן מיט'ן געגנערישען צד, ד. ה. דעם רע-גירונגס שעף, צווינגענדיג איהם צו גראבלען אין שמוץ.

דאס קאמישסטע איז אבער די הערען דעפו-טאטען נאך א אנדערע געדאנקען פערזוישונג, דאס איז דאס שטענדיגע אפישירען זיך, אז אלץ וואס ווייניגער זיי זענען, אלס שטארקער רעפרעזענטירען זיי דעם סיים. איך האב מורא, אז צום סוף וועלען בלייבען נאר איינציגע, וואס וועלען מיט פאמפע ערקלערען אז: „מיר זענען דער סיים", און דאס א סטעריבענער סיים, ווייל ביי דער בעקאנטער טענדענץ פון די הערען סיים דעפוטאטען צו זיין אויבערשאפער, אויבער פרעזידענט, אויבער אינזשיניער און אויבערקאנדיקטאר קאן דאס לייכט געשעהען, איך רעכען, אז אמלייכסטען וועט זיין צו איילען מיט הילף פאר דעם אנגעגריפענעם געזונד פון די דאזיגע הערען מיט א פייערלעשער שפריץ, בכדי זיי אביסעל צו ברענגען צום שכל. דאס איז שוין א אלטע מעטאדע צו בעגיסען משו-געים מיט קאלט וואסער, און ווען מען גיט נאר א טראכט, אז דאס אלעס קעמפט אונטער דעם פאהן פון א בחנמדיגען וואורשטעל. צי קען עקזיס-טירע אזא לעכערליכע „מלוכה"? א מלוכה פון א פראפעסיאנעלען פעראיין פון געוועזענע דעפוטאטען וואס שטעלט זיך-פערטיידיגען די ריינקייט פון די וואהלען! נא, נא, דאס איז שוין צופיל. א בחנמ-דיג וואורשטעל און ריינקייט פון וואהלען — פער-אייניגט צוזאמען.

אלזא, ווי איהר זעהט, ווי אויף איין וואן האב איך שוין גענוג געהאט וואהל-זארג.

גאנץ לאדז
קויפט אין די קאסמעטיק
ביי דער בעוואוסטער פערפומעריע
I. DRUKIER,
Zawadzka 5 Tel. 175-92
פאר אנגראסיסטען – בעדייטענדער ראבאט

פאטאגראפישער אנשטאלט
ל. לאקס
זשעראמסקי-גאס (פאנסקא) 84
טראמוואיען: 5, 6, 8, 9 און 16
פיהרט אויס בלע-ליי אויפנאהמען
פאסטקארטען, פארטרעטען א. א.
קינסטלערישע אויספיהרונג
ביליגע פרייזען
אויפנאהמען פאר פעסער און מאטריקולס.

ד"ר
ד. ראזענצווייג
נארוטאוויטשא 9
טעל. 74-128
צוריקגעקומען.

לונגען-ליידען זענען היילבאר!

לונגען, טובערקולאז, שווינדזוכט, הוסטען, טרוקענע הוסטען מיט פלעגמע, נאכט-שווייס, בראנכיט-קאטאר, קעהל קאפ-קאטאר, איבערפלוס פון פלעגמע, בלוט-שפייען, בלוט-שטורץ, קלעמונג, אסטמע-כארכלען, זייטען-שטעכען א. אנד.
זענען היילבאר
טויזענדער זענען שוין געהיילט
פערלאנגט תיכף מיין בוך איבער מיין
„נייעם נאהרונגס-סיסטעם",
וועלכע האט שוין א סך מענשען געראטעוועט
עס קאן אנגעווענדעט ווערען פון יעדען לעבענס-שטייגער און העלפט די קראנקהייט שנעלער צו בעזייטיגען. די וואג פון קערפער שטייגט און די וואקסענדע פעריקאלכונג פיהרט דערצו, אז די לייטען הערען אויף. ערנסטע מעדיצינער — וויסענשאפטס-לייט ער בעשטעטיגען, אז מיין מעטאדע איז אויסגעצייכנעט און זיי שרייבען אונטער די גוטע-קייט פון דער אנווענדונג.
וואס פריהער מען הויבט אן זיך קורירען מיט מיין מעטאדע, אלץ בעסערע רעזולטאטען דערגרייכט מען.
אינגאנצען אומזיסט
בעקומט איהר מיין בוך, פון וועלכען איהר וועט וויסענשאפט ערפאהרען. ווער עס ווערט פון שמערצען בעקוועלט און ווער עס וויל שנעל אהן געפאהר גרינדליך זיך בעפרייען פון זיינע ליידען דער זאל שוין שרייבען, נאך היינט-איך שרייב נאכאמאל אונטער, אז איהר דערהאלט מיין ערקלערונג גאנץ אומזיסט אהן יעטוועדער פערפליכטונג פון אייער זייט, און יעדער דאקטאר וועט זיכער צושטימען צו דעם
נייעם נאהרונגס-סיסטעם
וועלכעס איז אנערקענט דורך פיל פראפעסארען אלס אויסגעצייכנעט מיטעל.
עס ליגט אלזא אין יעדערענס אינטערעס, זאפארט צו שרייבען און יעדער וועט דורך מיין דאנקבארער פער מיטונג. בעדינגט ווערען. זאל יעדער זיך אויסלערנען צו שטארקען דאס שטרעבען צו געזונדהייט.
א דאנק דעם בוך פון א פראקטיצירטען דאקטאר וועט נאראנטירט ערקוויקונג און לעבענס-לוסט אלע, וואס אינטערעסירען זיך מיט דער איצטיגער מעטאדע פון דער לונגען-קראנקהייט-לעהרע דארפען דאס אויסשרייבען. מיין אדרעס:
Georg Fulgner, Berlin-Neukölln, Ringbahnstrasse 24, Abt. 643.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
7 סעפטעמבער 1930

לאיד דזשארדזש וועגן דעם ווירטשאפטליכן קריזיס

לאיד דזשארדזש בעשעפטיגט זיך אין זיין לעצטן ארטיקל מיט דער ארבייטסלאזיגקייט־פראגע.

די גאנצע וועלט, שרייבט לאיד דזשארדזש, געבט איבער א שרעקליכן ווירטשאפטליכן קריזיס, וועלכער האט נישט זיין גלייכן אין דער וועלט־געשיכטע. ענגלאנד האט היינט צוויי מיליאן ארבייטסלאזע, דייטשלאנד וואקסט די צאל פון וואך צו וואך. אין די פאראייניגטע שטאטן זיך דער מיליאן מענטשן אהן בעשעפטיגונג. אויך דארט וואקסט די צאל אומאויפהערליך. פון די בעריכטן וועלכע קומען פון די פאראייניגטע שטאטן, קען מען זעהן, אז דארט הערשט א קריזיס אין אזא מאס, ווי מ׳געדענקט עס נישט אין אמעריקא. אויך איטאליען לײדט פון דעם קריזיס. נאר אין פראנקרייך איז ביז איצט נישט אריינגעצויגן געווארן אין דער צרה. ערקלערן לאזט זיך דאס דורך די ספעציעלע פערהעלטנישן אין וועלכען דאס דאזיגע לאנד געפינט זיך. פראנקרייך איז היינט די רייכסטע מלוכה אויף דער וועלט. די נאטור־אוצרות זענען דארט אומגעהייער גרויס און די בעפעלקערונג קליין, אזוי אז פראנקרייך האט גענוג ארבייט נישט בלויז פאר די אייגענע בירגער, נאר אויך פאר פרעמדע ארבייטער. פונדעסטוועגן הויבט אן דער קריזיס זיך אויך אהין אריבערצוכאפן און אין דעם יאהר איז שוין דער תאנדעלס־בילאנס א סך שוואכער. אבער דער קריזיס אין פראנקרייך וועט זיך הויפטזעכליך אפשלאגן אויף די פרעמדע ארבייטער, וועלכע וועלן מוזן צוריק אהיימפאהרען.

אין די פאראייניגטע שטאטן ווערן די ארבייטסלאזע אנטערשטיצט גרעסטענטיילס דורך פריוואטע הילפס־ארגאניזאציעס אדער דורך איינצעלנע פילאנטראפען, מ׳רעכנט זיך דארט דערמיט, אז די ארבייטער וועלן די שלעכטע צייט קענען אדורכקומען מיט די אפשפארונגען, וועלכע זיי האבן געמאכט בעת דער גוטער קאניונקטור.

צוליב די טעמים קען מען פון אמעריקא נישט בעקומען קיין גענויע סטאטיסטישע ציפערן וועגן דעם דארטיגן קריזיס. איך האב — זאגט לאיד דזשארדזש — פון פערשידענע „בעסטע קוועלען" בעקומען ידיעות צווישן וועלכע עס איז אבער פערהאן א גרויסע סתירה וואס ווייזט, אז אויף א טייל פון די „בעסטע קוועלען" קען מען זיך נישט פערלאזן. לויט איינער, בעטרעפט די צאהל פון די ארבייטסלאזע אין די פאראייניגטע שטאטן דריי מיליאן, לויט אנדערע אויך זיבן מיליאן. די אלע ציפערן בעציהען זיך אבער בלויז אויף ארבייטסלאזע, וואס האבן בכלל נישט קיין שטיק ארבייט. א חוץ דעם זענען דא א סך ארבייטער, וועלכע ארבייטן נישט מעהר, ווי איינצעלנע טעג אין דער וואך.

די גרויסע סתירה אין דער אפשאצונג פון דעם מצב פון דער ארבייטסלאזיגקייט נעהמט זיך פון פאליטישע מאטיוון. יעדע רעגירונג האט אן אינטערעס צו מאכן צו קלייננעלער יעדע ווירטשאפטליכע קאטאסטראפע, וואס געשעהט רעמאלט, ווען זי געפינט זיך ביים רודער. די אפאזיציע אבער ווי שטענדיג די זאך צעבלאזען און פארשטעלן שטענדיג גרעסער, ווי זי איז אין דער ווירקליכקייט. אבער עס ענדפאלס איז די קאטאסטראפע אזוי גרויס, אז אפילו די רעגירונג קען זי מעהר נישט אנטזאגן אפלייקענען.

פאקטיש הערשט היינט די מגפה פון ארבייטסלאזיגקייט אין דער גאנצער וועלט. און די פראגע פון איהר בעקעמפונג איז געווארן א וועלט־פראבלעם.

צי וועט נאך דער מצב לאנג דויערן?

עס לאזען זיך אפט הערען אפטימיסטישע שטימען, כדי צו דערהאלטן די פעלקער אין א גוטער שטימונג. די דאזיגע שטימען זאגען, אז די שווערסטע צייט איז שוין איבער און באלד וועט קומען אן ענדערונג צום גוטען. אין אמעריקא ווילען א טייל פערוועגליכקייטן אויף ווירטשאפטליכן געביט, איבערהויפט נישט מורה זיין, אז ס׳קומט פאר א קאטאסטראפע, זיי בעהויפטען ואגאר, אז דער צוזאמענברוך וועט האבן א גוטן איינפלוס, ווייל איצט וועט מען אלץ שטעלן אויף געזונטערע יסודות. ביי דערזעלבער מיינונג איז אויך הענרי פארד, כ׳וואלט נישט גערן — ערקלערט לאיד דזשארדזש — זיך אנטקעגנשטעלן דער מיינונג פון אזא אויטאריטעט, איבערהויפט אויף א געביט, אויף וועלכן ער איז געווים בעסער אינפארמירט ווי איך. אבער איך מוז בעמערקן, אז אויך ענגלישע סוחרים האבן אדורכגעמאכט רייעלבע סטאריע. א לאנגע צייט האבן זיי עס נישט געוואלט צוגעבען, אז עס הערשט א ווירטשאפטליכע־רעפרעסיע, וועלכע זיי האבן בעטראכט פאר א פאריבערגייענדע ערשיינונג פון דער נאך־מלחמת קאניונקטור.

היינט שטעהען אויף דעם זעלבן שטאנדפונקט די אמעריקאנישע און די דייטשע אינדוסטריעלער, זיי האפען, אז דער קריזיס וועט לאנג נישט דויערן, פונדעסטוועגן האלטען די מלוכה־מענער גלייך געטון, ווען זיי וואלטען מיט זייערע פלענער זיך רעכענען מיט נאך א לאנגען קריזיס. מען מוז זיך אויך רעכענען דערמיט, אז אפילו נאך א בעסערונג פון דער לאגע אז פ׳ן מסחר מארק וועלען נישט אלע ארבייטער צוריק בעקומען ארבייט. די עטאטיזירונג פון א סך אונטערנעהמונגען און די ענטוויקלונג פון דער טעכניק זענען גורם דערצו, אז מ׳קאן איינשפארן די מענשליכע ארבייטס־קראפט. ווען עס זאל אזוי ווייטער געהן וועלען די אינדוסטריע־מלוכות זיך מוזען רעכענען מיט די רעזולטאטן, ווייל מיליאנען ארבייטס־פעהיגע מענשן מארען נישט בלייבן צו לאנג ארבייטסלאז. דער פועל־יוצא הערפון קאן ווערען צו

ערנסט. ס׳איז מעגליך, אז די מלוכות וועלען סוף כל סוף זיך מוזען פערשטענדיגען, אז מ׳זאל צוזאמען פערקלענערן די ארבייטס־צייט. אבער אויך נאך אזא פערשטענדיגונג וועלען אין דעם ווירטשאפטליכן לעבען פון פיל פעלקער נאך שטענדיג אריינטרעטן פערענדערונגען פון א בייטס אויפקיום כל־זמן וויסענשאפט און ארבייט האבן נישט אויסגעגליכט די בעציהונגען איינע צו דער צווייטער.

מוסאליני, מיינט לאיד דזשארדזש, איז דער איינציגער מענש פון אייראפע וועלכער האט ביזאהער פערשטאנען אויסצונוצען דעם קריזיס צו דעם ווידער אויפבוי פון זיין לאנד. ער זארגט דערפאר, אז ס׳זאל נישט זיין צופיל ארבייטסלאזע, וועלכע קאסטען אומעטום די מלוכה אזוי א שרעקליך געלט און די מענשען געהען ערשט דערביי ארום ליידיג. מוסאליני אבער גיט זיי ארבייט אויפ׳ן חשבון פון דער מלוכה. ער פערבעסערט אבער גלייכצייטיג דורכדעם די ווירטשאפטליכע און אינדוסטריעלע לאגע פון איטאליען.

עס זעהט אויס אז אמעריקע נעמט זיך אויך צו רעמעדיבען מיטעל. דער מלוכה־פרעזידענט הובער האט אויסגעארבייט א פלאן וועלכער דארף אפקאסטן דער אמעריקאנישער מלוכה צעהן ביליארד דאלאר. אויף דעם אופן זאל אין אמעריקא בעקעמפט ווערען די ארבייטסלאזיגקייט.

ווי אזוי עס איז ענטשטאנען די „אייזערנע גווארדיע"

רומענישער אינערן־מיניסטער וועגן זיינע אונטערהאנדלונגען מיט אנטיסעמיטען

בוקארעשט (יט״א). „אדווערול" פערעפענטליכט א געשפרעך, וואס איהר מיטארבייטער האט געהאט מיטן רומענישן אינערן־מיניסטער הר. וואידא־וואעוואד. „ווען איך האב איבערגענומען דאס אינערן־מיניסטעריום — האט ערקלערט דער מיניסטער — האב איך געפונען דארט אנטיסעמיטישע צייטונגען פון ה׳ ליבעראלען: קוזאס בעוועגונג און קאדרעאנוס ארגאניזאציע. איך בין א ״דעמאקראט, אבער איך האב נישט געקענט אנווענדן קיין רעפרעסיווע מיטלען, ווייל די אנטיסעמיטישע בעוועגונג איז געווען צו שטארק. עס איז מיר געבליבן נאר איין אויסוועג: אונטערהאנדלען מיט די אנטיסעמיטען. מיט קוזאן האט מען נישט געקענט רעדן. איך האב צו מיר גערופן קאדרעאנו, וועלכער איז אינטעלעקטועל יונגערמאן, מיט דורכגעהענדיגען מיט זיינע אידעען און האב מיט איהם געהאלטן א פיר־שעהדיגען געשפרעך. קאדרעאנו האט מיר צוגעזאגט צו עפענען זיך פון אגרעסיווע אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען. איך האב פארגעלעגט קאדרעאנו, זאגט וואידא־וואעוואד, ער זאל זיך אפזאגן פון מיליטערישע כאראקטער פון זיין ארגאניזאציע און שאפן א נייע גרופע. קאדרעאנו האט צוגעזאגט צו שאפן א נייע גרופע אונטער׳ן נאמען „אייזערנע גווארדיע". איך בין זיכער געווען אין קאנטאקט מיט קאדרעאנו — ביז דעמאל, ווען ער האט מיך צוגעזאגט נישט צו שטערן די ארדנונג — דאס ער נעהאלטן ווארט. אבער מיין טאקטיק איז אבער געשטערט געווארן דורכ׳ן ארעסט פון קאדרעאנו. אויך אנערקענט, האט פערענדיגט וואידא, אז איך בין געווען און בלייב קאנטאקט מיט די אנטיסעמיטישע ארגאניזאציעס, אבער איך האב דאס געטון לטובת דער יידישער בעפעלקערונג. די וועלכע צייטונג פערעפענטליכט אויך אן אינטערוויו, וואס ה׳ וואידא וואעוואוד האט געהאט מיט א יודיש־אמעריקאנישן זשורנאליסט. „די יודען האבן פיל איבערגעטריבען — האט געזאגט דער מיניסטער — און האבן דערמיט געמאכט א גרויסן טעות. קודם־כל איז צוזאמענהאנג מיט דער שרפה אין באשא. דער פייער וואלט געקענט קומען צו א בעגרעניצונג, אז די יודען וואס זענען פערזיכערט, לעגען אליין אונטער דאס פייער אויף צו בעקומען דאס פערזיכערונגס־געלד און שטעלן מיט דעם אין סכנה דאס האב און גוטס פון אנדערע. איער ערקלערונג טראגט א כאראקטער פון א חארוגע מיט פאגראמען — האט ערקלערט דער אמעריקאנער זשורנאליסט. ווי אזוי פערשטעהט — האט איך מיט א יעדן פעדערונג פון דער מיניסטער — איהר פערזענליכן עטוואס פארשטעלונג, איהר ראפט נישט פער־געסען, אז איהר זענט נישט לאנג אויסם פון אייער־געזעלשאפט, איהר ענט ליבער אונזער פעסט, ואזענט, אז איהר זאלט גראד איצט פון ארויסגעהענדיגט זיך אין בעסאראביען. אין בעלץ, למשל, בילדען די יודען 60% פון דער גאנצער בעפעלקערונג. די יודען, וואס קומען פון אוקראינע, דארפען נישט בלייבן דא. עס קען זיך שאפן אן איבערבעפעלקערונג פון יודען און די קאנסעקווענצען דערפון איז זיך גרינג פארצושטעלן. צום סוף פון זיין אינטערוויו האט דער מיניסטער ערקלערט, אז ער האט פערעפענטליכט אן אפעל צו די אמעריקאנער זשורנאליסטען, אז זיי זאלען נישט איבערטרייבן, ווי דאס האט געטון דער קארעספאנדענט פון דער „ניו־יארק טיימס". ווען דער לעצטער פאהרט נישט אוועק האט ערקלערט דער מיניסטער, וואלט איך געוועזן געצוואונגען איהם צו ארעסטירען און איהם ארויסשיקען פון לאנד.

פערעפענטליכענדיג דעם דאזיגען אינטערוויו, פאדערט די צייטונג די דימיסיע פון אינערן־מיניסטער.

אנטי־רעליגיעזע פראפאגאנדע

יודען דארפען ארבייטען ראש־השנה, יום־כפור און סוכות

מאסקווע (יט״א). דער „שטערן" פערעפענטליכט דעם „פלאן", וואס איז באארבייט געווארן פאר די קולטור־ און אנטי־רעליגיעזע קאמפיינס. דער „פלאן" פאדערט עס זאל גרינגליך איינגעפירט ווערען „די ראל פון דער רעליגיע און די כלי־קודש אלס געזעהן אין דער הענד פון די בעלי־בתים און נעפליי, און אויך די קאנטר־רעוואלוציאנערע ראל פון די גלחים און רבנ׳ים אין אינטערנאציאנאלען מאסשטאב". די צייטונג פאדערט ווייטער, אז אלע יודישע הארעפאשניקעס זאלען איינבעדינגט ארויסגעהן ראש־השנה, יום־כפור און סוכות צו דער ארבייט, אויב אפילו אין די דאזיגע ימים־טובים פאלען גראד אויס זייערע רוה־טעג, כדי דערמיט צו דעמאנסטרירען זייער בעפרייאונג פון רעליגיע. בעזונדערס ראט מען זיך בעמיהען, אז אין אלע אנטי־רעליגיעזע אקציעס זאלען אנטיילנעהמען וואס א גרעסערע צאהל יודישע ארבייטענדע פרויען. עס מוזען אויך אנגעוואנדט ווערען ענערגישע מיטלען צו ליקווידירען די איבערגעבליבענע אומלעגאלע חדרים און ישיבות.

פאר א נייער כוואליע פון שנאה

(דער אויפברויזענדער אנטיסעמיטיזם אין אייראפא)

פון שלמה גאלדענבערג

מיר שטעהען יעצט פאר א נייער כוואליע פון יודען־שנאה, וואס האט זיך קיין גלייכען נישט פאר א לאנגער צייט, אפשר נאך פאר דער מלחמה. דאס איז א פאקט, וואס ווארפט זיך יעצט אין די אויגען יעדן איינעם, וואס פאלגט נאך די יודישע נייעס און זייער גאנצען טראגיזם, נישט מעהר די ערקלערונגען, וואס ווערען געגעבען פון יודען און פון יודישע פריינד אין פערשיידענע פעראינטערעסירטע לענדער, ווענען פערשידענע אין צייטען זאגען זיי שוין אזוי אריגינעל, אז זיי ווערען אויש קאמיש...

דעם ערשטען פלאץ אין דער אויפברויזענדער כוואליע פון יודען־האס פערנעהמט געוויס רומעניע, אבער די פארשטעהער פון רומעניען האבען נישט אומזיסט דורכגעמאכט א ביסעל אייראפעאישער ציוויליזאציע און האבען עפעס געלערנט ביי די גרויסע פעלקער, און אז די האבען שוין פאר דעם אלעמען א גאנץ גוטע, כמעט „פילאזאפישע" ערקלערונג. די אלע אינטערהען האבען חלילה גארנישט צו טון מיט אנטיסעמיטיזם, פון וועלכען דער רומענישער פייער איז אין גאנצען ריין, גאט די נשמה שולדיג. נישט מעהר די צייט איז שלעכט, דער פייער ליידט איצט פיל און עס איז איהם זעהר ליכט צו בעאנגסטיגען און איהם איינרעדען, אז שולדיג אין אין דעם אלעמען דער יוד, וועלכער שטעלט מיט זיך פאר אין רומעניען דעם מיטעל־קלאס, מיט וועלכען דער פייער קומט אין בעריהרונג טאג מעגליך אלס א כל־שטיק, א סוחר, און אמאל אויך — א וואכערניק. די יודען ערשיינען נאך מיט זייער שטאנד א ווירטשאפטליכע שטאטס־פונקציע אלס פערמיטלער, נאר דער אונוויסענדער פייער פערשטעהט דאס נישט און דערום מאכט ער „פאגראמען". דער פועל־יוצא דערפון איז, וואס מען מוז זיך נעהמען פאר איהם און דעם מאן, וואס מען מוז איהם פערמהאלטען אויף דעם פערמיטלער.

מען פאר אויסבילדען דעם פוי׳ער, איהם עפענען דעם מוח און אלעס ערקלערען אויף א פאפולערער פערשטענדליכער שפראך.

די גוטע מענשען, וואס פערנעהמען רומענישע רעגירונגס־שטעלעס, מיינען, אז זיי האבען „געלערנט אמעריקא" מיט דער עקאנאמישער ערקלערונג און די זעהען נישט איין, און אפשר ווייסען זיי נישט, אז פונקט דאס זעלבע האבען געשטעלט די רוסישע און יודישע ליבעראלען אין רוסלאנד, ווען זיי האבען געטערעט די געזעלשאפטען צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם, וועלכע האבען געפיהרט צו גארנישט, און אז די פוילישע אנטיסעמיטען פון „דזשוואיא" האבען גראד אויף דעם סמך פון אט דער טעאריע זיך גענומען זארגען פאר שאפען און ענטוויקלען א איינענעם פוילישען מיטעלשטאנד, אום ענגער צו מאכען דאס לעבען דעם יודישען סוחר, וועלכער ווערט אימער פון טאג צו טאג, און אין א פאטענציעלער „עמיגראנט" נאך פון ערשטען טאג, וואס ער האט געעפענט זיין געוועלבעל, פאר וועלכען ער האט א פוילישען קאנקורענט. די רומענישע בעאמטע האבען גארנישט מחדש געווען, און הלואי זאלען זיי נישט מאכען דעם זעלבען „פועל־יוצא", ווי די פאלאקען. נישט פיל בעסער איז די לאגע אין דייטשלאנד, וואו מען שלאגט נישט אזוי פיל יודען מיט דעם „קולאק", אבער וואו מען פערמאיסט איהם זיין לעבען טאג טעגליך דערכדעם, וואס מען דאווען אריינגעצויגען די יודן־פראגע אין דעם לאמף פון די אינצעהלבארע פאליטישע פארטייען, וואס רייסען זיך ארום צווישען זיך, ווי ווערעם פון א פוילעגען פיש־מארק.

עס פערשטעהט זיך, אז אין דייטשלאנד, דאס קלאסישע לאנד פון „פילאזאפיע", איז די זאך נישט אזוי פשוט און אפילו די „היטלעריסטען", וואס שטעלען אריין א פראסטע „וויב־פראגראם" בעזוגע יודען און פאל, זיי וועלען קומען צו מאכט, האבען א גאנצע טעאריע פון נויט אנאל־פאליטישע טעמים פאר זייערע ווילדע טאטען. ערשטענס, דאבען זיי מיינענדער טעמים און ראיות צו בעווייזען, אז די אריישע ראסע איז די עכטע און, פערשטעהט זיך, די סעמיטישע ראסע די לעצטע, און דערום אליין זענען שוין יודען טריפה־פסול; צווייטענס, זענען זיי געגען דעם ווערסאלער שלום מיט אלע זיינע אפמאכען און, זעלבסטפערשטענדליך, זענען יודען דא שולדיג אין אלעם, אפילו אין דער נידערלאגע פון דייטשלאנד אין דער מלחמה, און דערום טון מען זיי מאכען פאר „בורגער פון צווייטען גראד". די מעטאריע איז גארנישט קיין נייע, זי שמעקט מיט מיטעלאלטער, אבער א דייטש איז א קאנסעקווענטע בעשעפעניש און אפילו א אנטיסעמיטישע חיה האט דארטען געמוזט לאגיק און די „היטלעריסטען" ווענען דאס דערגאנגען אזוי ווייט, אז זיי האבען אויך גענומען אפטייטלען פון אלעם, וואס האט א שייכות צו יודען: פון דער ווייטמארער קאנסטיטוציע, וואס איז געשאפען געווארען פון יודישע יוריסטען. הוגא

פרייס פון קריסטענטום, וואס זיין שאפער האט גיין אונז אויך עפעס א שייכות...

דאגעגען דער אנטיסעמיטיזם אין עסטרייך, אין דעם לאנד פון לייכטזיניגקייט, איז נישט אזוי שווער אין זיין טעאריע, אבער ווער לייכט אין זיינע מעשים, פאר וועלכע ער זוכט גארנישט קיין פערענטפערונג.. און אזוי געהט דער שקואל און פערנעהמט אלע נייע און נייע לענדער פון אייראפא...

די נייע כוואליע פון שנאה צו יודען איצט, ערשט צעהן יאהר נאך דער מלחמה מיט איהרע „דעמאקראטישע פרינציפען", פאר וועלכע די וועלט האט אוועקגעגעבען די לעבענס פון איהרע יונגסטע און בעסטע זיהן, איז א טרויעריג קאפיטעל אין אין זופאר אליין, אבער פאר אונז האט אט די טרויעריגע פרשה אויך איהרע גוטע קאנסעקווענצען:

דער ערשטער פועל־יוצא פון אט דער נייער כוואליע איז דאס שאפען פון א פעראייניגטען יודישען פראנט. אזא פראנט איז געשאפען געווארען נישט נאר אין רומעניען, וואס איז נאך נישט אויסגעגאנגען זעהר ווייט אויף דעם וועג פון אסימילאציע, נאר אפילו אין דייטשלאנד, וואס האט שטענדיג פערמאגט א גרויסע צאהל „ליבעראלע" יודען, וואס האבען אלעמאל געגלויבט, אז נישט מיט אפענעם קאמף וועט מען געפינען דעם וועג פאר דער יודישער גלייכבערעכטיגונג, נאר מיט בעהאלטען דעם יודישען נאמען אונטער דער פאלע פון א פרעמדער פאליטישער פארטיי, וואס איז „אריער" — און שטעלט אוועק די יודישע פראגע צוזאמען מיט אלע אנדערע אייגענע פראגען, אזוי צו זאגען א עלה „עם פלהנערים". אפילו אין דייטשלאנד נעהמען זיך אט די יודען וואס געהען אריין אין דער נייער שטאטליכער דעמאקראטישער פארטיי, צום אפענעם קאמף מיט אונזערע שונאים, און דאך קען די אונז נאר שאפען כבוד ביי אייגענע און אטמונג ביי פרעמדע. נאך ווייכטיגער פאר אונזער צוקונפט איז דער פאקט, וואס גראד אט די לעצטע כוואליע פון שנאה האט געבראכט צו דעם מישטענדיגען באנקראט פון דער אמאליגער „עמאנסיפאציאנס־טעאריע".

אט די אלע, וואס האבען אויפריכטיג, ערנסט געגלויבט, אז מיט דער יודישער עמאנציפאציע, מיט דער בעהעפטיגונג פון יודען צו די בעסטע פארמען פון דער אייראפעאישער קולטור, וועט פערשווינדען די יודען־פראגע, אומענטבעהרן די שנאה צו אונז, ווי צו א פרעמדע, האבען גראד איצט בעקומען א טויט־קלאפ צו זייער אמונה דווקא אין דייטשלאנד, וואו די אנטיסעמיטען בעמיהען זיך צו בעגרינדען זייער שנאה אויף דעם לעצטען וואס פון ראסען־וויסענשאפט און מאדערנע ערפינדונגען. די היטלעריסטען מיט זייער פאן־ארישער נאציאנ. פראגראם זענען בעסער מאכען פאר אונזערע מאמנ׳ס און „עמאנסיפאציע".

„מען יצא מתוק" — איז אויך מיר ווילען קענען עפעס געניסען פון דער נייער כוואליע יודען־שנאה. אויך מיר ווילען זיך בעצייטענס אפגעבען דין־וחשבון פון דעם אלעמען, וואס קומט פאר, און נאך מעהר, פון די משונהדיגע ערקלערונגען, וואס אונזערע פריינד געבען אז אוס די טרויעריגע געשעהענישען צו ערקלערען און לאזען בערוהיגען.

געהערט און געזעהן
מיט'ן צייכנבלאק איבער פוילען

פון מיכאאיל יא.

ס'איז עפעס פערבארגען שעהנעס, ריטעריכעס אין דער הוילרענדער האנד.

און דער רייטמיק פון סעדהייטען דעם איגענעם קערפער און טרעפען דעם צווייטען מיט'ן שווערד, לעבן דער לעבען און טויט־טאנץ, וואס האט א־ בעגרייפעדיג דעם שלאף פון דער מענשהייט פון ימי בראשית אן.

בשעת, אז דער טאנץ האט געמוזט עטשטעהן פון דער ריטערענדער קעמפענדער פאר. פון צוויי מענשען, וואס איינער האט געוואלט מיט'ן צווייטענס קאפ בעצאהלען דעם שארף פון זיין שווערד.

אלע קערפער - פארמען מאסקלען, כראשטשען, בעקומען דעם שארפסטען און איינגעבויגסטען אויס־ דרוק און בלוטשטען רהטמישען תנועה, ווען דער מענש דערהאלט די דראהענדע סכנה פון טויט.

דער מענשליכער קערפער דערגרייכט די העכסטע דינאמישע מדרגה פון געשפאנטקייט, און וואלטער בעווענט, אויפגעה'ן און קאמף...

די האנד, וואס האט מיט א־אויסגעריכען דראנג געדריקט דעם האנדגריף פון שווערד, האט גע'עקן און דערלעבט, דערשפירט מעהר לעבענס־סודות, ווי די האנד, וואס קראצט מיט'ן שארף פון געווען־פעדער דעם ביזיגען שטעהן־שלייף און לעגט אויף די פא־ פירען די נאכוועהענישן פון זיין מאגען־מארך.

* * *

מיר טוט שטענדיג באנג, וואס מיר יודען קענען זיך נישט גרויסען מיט מוט־געשפענסט פון סקולפ־ טור... מיט דער פיגור פון א'אטילא. אפשר אזא גרויסער העלד פאסט זיך נישט שטארק אריין אין אונזערע תנועות און לרח־ נישט אין אונזער קורצען פרייטאג.

אבער א בענוועטוטא טשעליני, א „גאלד־שמידעל" פון רענעסאנס־צייט, וואלט זיך זעהר גוט איינגעפאסט אין אונזער יחוס — מיר האבען זיך קיינמאל נישט געשעהמט מיט אזא פאך, וואס זיינע אידעלע ווארצלען אנקערען זיך אין גאלד.

ווען מיר האבען געהאט אין די שפאלטעס פון אונזער געשיכטע אזא פארשוין, ווי דער קינסטלער בענוועטוטא טשעליני, וואס פלעגט מיט'ן שווערד מיט דער זעלביגער געשיקטקייט, ווי מיט דעם פלי־זייה מיט וועלכער ער מאדעלירט אומשטערבליכע קאמייען, באַרעליעפען, סקולפטורען, וואלט דער גראבער פינ־ גער פון אונזערע ישיבה־בחורים געווען מעהר גרא־ ציעז און מיט זייערע הקופות וואלטען נישט אויס־ געשטארצט די היסטארישע אנגעזאמעלטע קלעפ.

ס'וואלט אפשר אויך נישט מעגליך זיין די „בעהעליכע" פאסירונג, וואס איך געדענק פון מיינע קינדער־יאהרען וועגען אונזער שכן, וואס האט אין די אלמאדישע פאגראם־טעג דעם גרויסען נאגאן גע־ האלטען פארפּקט ערגעץ אין א לאך, וואו אפילו מייז הלען נישט וואוינען און די פאטראנען צו דעם רעוואלווער בעגראבען ביי א צווייטען שכן און אנ־ אַט, וואו די מאנארכען געהען צופוס.

עסט זיך אן ביז וואס מיט יודען, ראס איז מעגליך אין די גאסען פון פוילען, וועט איהם אנהייבען צו צווייפלען אין דער יודישער אפשטאמונג פון זשא־ באטינסקי.

קינדער און מטופל'דיגע זקנים זאל מען קיין שארפען מעסער אין האנד נישט געבען.

ס'וועלען נישט סטייען קיין בלעקער פאר'ן אויס־ בינדען און אויסגלייכען דעם יודישען געבויגענעם רוקען.

* * *

כ'האב זיך אין ווילנע פארוקט אין א שאטען פון א שמאל געסעל און געפרובט אין סאם און ליניעס צו פארפיקסירען דאס ארומיגע.

איך האב אמת געוואלט אנאנדער דיסטאנץ און פאזיציע פאר מיין ארבייט, אבער איך האב זיך פארוקט און פערגיגלט'ש פון די יודישע אויגען, וואס נייטיגען זיך לדהלכת'ן נישט אין דעם, וואס איך טו, נאר וואס מוזען און ווילען שטענדיג וויסען און זע־ העז, וואס איך טו.

יודען וועגען געזעהן פיל און פאל אין דעם געסעל.

יודען האבען נישט קיין אייגענע היים אפשר דער־ פאר, ווייל זיי געפינען זיך שטענדיג אין א צאפעל. אין מורא צו פערזאמען די טאג־טעגליכע געשעהע־ נישען פון דער גאנצער וועלט, וואס זיי מוזען מיט־ לעבען מיט די אייגענע אויגען. אפשר אויך דערפאר מאכט מען א חופה אונטער'ן פרייען הימעל, כדי נישט אנצוזעהן דעם קאנטראל איבער דער גאס.

לעבען מיר האבען זיך גענלעבט יודען, געקרא־ כען אויפן וואגן, געהאנגען זיך אויף מיינע פלייצעס מיט א „נייגעריגע און אינטערעס" צו מיין ארבייט, א יוד מיט א באָרד, אויף וועלכער עס איז געהאנגען שיירים פון שחרית, מעריב און טשאלענט, האט מיך במ'טל הפקר'ג מיר אריינגעוואונגען אין אויער: כ'ווייס נארישקייטען!! קיין אנדערע געשעפטען האט דער יונגערמאנטשיק נישט"! און האט זיך אפגעזאגט א"ם־ געבליבט און אוועקגעטראגען זייגע פרומע אויגען אי־ בער די קלייטען, טירען, פענסטערן, ווינקלען און הויפן פון דער גאס.

איך האב געטראכט בשעת מיין ארבייט: „וואָ, ר' יוד, מיר האבען שוין לאנג איינער נאך דעם אנ־ דערען אפגעזאגט קדיש. אמת, מיר האבען אינ־אייך נעם נישט געלעבט און צוזאמען נישט געשטארבען און איהר מעגט אפלעבען, ר' יוד, די גאנצע הונ־ דערט און צוואנציג יאהר מיט א צוואנציג פראצענט פון מיין לעבען [איך גיב אייך בידע ציפערען אויף יאהרען מיט דער גרעסטער ליטאלעליקייט פון מיינע הארצען) און איהר וועט נאר דעם תכלית פון אשה יצר פערשטעהן.

איך האב צו אייך נישט קיין טענות, ווי איהר האט זיי נישט צו מיר.

שטענדיג וועט קאנצענטרירט און נאריש פער־ בלייבען דער סקולפטאר, וואס שניידט פון צע־ פייטע האלץ מאנומענטען.

רונד־פליה ארום איטאליען

איטאליענישער מיניסטער באלבא בעגריסט דעם זיגער פון פליה לוסער

שווערע שטראף פאר אנטיסע־ מיטישע אנפאלען
אויף יודישע ארבייטער

מאסקווע (יט"א). אין מאגניטאגארסק זא ניע שטאט, וואס בויט זיך איין סיביר) זענען 4 רוסישע אר־ בייטער אנגעפאלען אויף דעם יודישען ארבייטער האַ־ ראפּ'עווסקי און שווער צושלאגען. מיט עטליכע טעג צוריק איז דער רוסישער ארבייטער לאזארעוו אנ־ פאלען און שטארק צושלאגען דעם יודישען ארביי־ טער מאשעוועסקי דערפאר, ווייל ער ארבייט „צו פלייסיג". דאס פרעזידיום פון בעזירק־סאוויעט האט בע־ שלאסען אומצושליסען פון סאוויעט די 4 אנטיסע־ מיטישע ארבייטער און איינצואָרדנען איבער זיי כאַ־ ליגאנעס א מוסטער־פראצעס, אויף וועלכען עס וועט לען דורך דעם ווויגרונגס־פראקוראר, ארויסטרעטען אַ"ך געזעלשאפטליכע בעשולדיגער.

געשלאסען א שוהל צוליב א הזכרה נאך די א"י־קדושים

ראוונא (יט"א) אין שטעטעל אליק (וואהלין) געפינט זיך א רב וואס פערמאגט אנ'אייגענע שוהל. די אליקער ציוניסטען האבען אין דער שוהל גע־ מאכט אַנ'הזכרה נאך די א"י קדושים. דער רבי האט נישט געוואלט דערויף ערלויבען, ער האט דעריבער פעראָרדנעט דעם עולם ער זאל זיך פונאַנדערגעהען, ווייל די שוהל ווערט געשלאָ־ סען אויף אַנ'אונבעשטימטע צייט.

וועלט־קאנפערענץ פון „ברית־ טרומפעלדאר"

דאנציג (יט"א) די ליישונג פון דער היגער גרופע ברית־טרומפעלדאר האט ערהאַלטען א בריף פון דער וועלט־לייטונג, אין וועלכען עס ווערט מיטגעטיילט, אז די וועלט־קאנפערענץ פון ברית־ טרומפעלדאר, וואס האט געזאלט פארקומען אין טשעכאסלאוואקיי, וועט ענדגילטיג אבגעהאַלטען ווע־ רען אין חודש דעצעמבער אין דער פריישטאט דאנציג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעווינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

ד"ר איסיך נאז, האלז, אויערען קר.	4½—5½
ד"ר מערשנער קינדער־קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און חענער.קר.	11½—12½
ד"ר שפירנעלד נערווען און גמטשיגע קר.	1—2
ד"ר נעלדבלאט אויגען־קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שפרלאווסקי פרויען־און געבורט־הילף	4½—5½

אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען־אינסטיטוט.
ד"ר לאזשינסקי־סטאראפאלסקא
צאהן־ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

קינא קאפיטאל
סעזאן־פּאלם
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס ליד פון די נאטור־כחות
גרויסע דראמע, געבויט אויף די פערבינגע און שטארקע איבערלעבענישען פון די „טראמפּס".
די שעהנע מעקסיקאנערין
LUPE VELEZ
טרעט אויף אין א ריזע האַציענט. סענטימענ־ טאלע לידער. א כאר זינגט דאס בערימהטע „ליד פון די וועלף". אין די איבריגע הויפטראלען
GARY COOPER
און דער נייע־פערגעסענער
LOUIS WOLHEIM
אנהויב 5.30 נאכם. שבת און זונטאג 2 נאכם.

די פערשאלטענע ירושה

(26 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען.

גוטערמאן האט אויסגעטרונקען זיין גלעזעל קא־ ניאק, און ס'איז איהם ארויסגעפלויגען דער גע־ דאנק, אז ער האט אויפגערייצט דעם אקס.

— הער דושיקאפס! — האט ער זיך גלאסען אפגערופען — איך וועל זיין מיט אייך גאנץ אפען־ הערציג. איך, פון מיין זייט, וועל אייך דערצעהלען אלץ, וואס איך ווייס, און איך וועל אייך דערפאר בעטען, איהר זאלט מיר דערצעהלען וואס איהר ווייסט וועגען דער ירושה פון זינגער... אלזא, זענט איהר מסכים אויף אזא בעדינג?

— א סאך ערע זאל עס טרעפען! — האט זיך דושיקאפס ציניש אויסגעיידעלט — פונוואנען האט איהר דערשמעקט אז איך ווייס עפעס־וואס וועגען רעמארזינגען ענין? איך בין, פערשטעהט איהר מיך, א מענש, קאטארי וועלכער האט ליב צו האלטען ביי זיך די סודות וואס ווערען מרי אנפערטרויעט!... איך בין פערשטעהט איהר מיך, נישט קיין פער־ רעטער!...

— ווער רעדט דא וועגען פעררעט? — האט זיך גוטערמאן אומגערעגט — פערגעסט זיך אבער נישט, אז דא האנדעלט זיך וועגען גרויסע געלדער, און אין וועלכע זאכען טאר מען נישט פערגעסען.

דושיקאפס האט שוין געטעמט און די גאנ־ צע צייט געהאלטען און אין זופען דעם קאניאק מיט'ן ליקער — א גלעזעל נאך א גלעזעל.

ער האט אויסגעראשט זיינע אויגען אויף גוטערמאנען.

— איך פערשטעה אייך אויסגעצייכענט, — האט ער געבראמט, — איהר ווילט אנווארפען א מורא אויף אן ארענטליכען מענשען, וואס וויל טון א טובה זייבעם א גוטען פריינד? איהר ווילט אונטערקויפען אן ארימען מענשען מיט אייערע גוטע ציגארען?!...

גוטערמאן האט ווידער א שמייכעל געטאן:

— דא איז נישט קיין רייד שום ריר וועגען אונטער קויפען עמיצען, נאר פערקעהרט: דא איז דער פאל פון עכטער גינציקייט!... נו, און מכוח זינגערס טאכטער?...

— וואס איז?... איהר האט זי דען אויסגעפונען?

— האט דושיקאפס שנעל א פרעג געטאן.

— דערווייל נאך נישט געפונען, נאר געקומען אויף איהרע שפורען... מ'האלט איצט ביים פונאנ־ דערוויקלען דעם פערפלאנטערטען קנויל, און א ליא־ רע מאמענט קען עס געשעהן.

— גאט מיינער! — האט דושיקאפס אויסגערו־ פען, אראפשלינגענדיג נאך א גלעזעל קאניאק — גאט מיינער, ווי עס געהט מיר נישט!... איך בראך נאכ'ן צווייטען, און איך בין געקראכען אהער־צו א'ש פון יענער זייט ים!... איך מיין, או דאס איז א שפר צעל פון די וואנדערבארע מצבות, כ'מיין פון די „רויי מאלפּעס", ימח שמם וזכרם!... ווי מיינט איהר עפעס, ליבער פריינד!?

— ס'איז זעהר מעגליך. — האט גוטערמאן א ציה געטאן מיט די פלייצעס—און וואו געפינט זיך אין דעם איצטיגען מאמענט דער יונגער זינגער?

— ער איז אין אלזשיר, — האט דושיקאפס געענטפערט צוטראגען — און ער איז פאראליזירט.

פלוצים אבער האט ער א בלינצעל געטאן מיט די אויגען, כאפענדיג זיך, אז ער האט זיך ארויסגע־ רעדט, וואס מ'דארף נישט.

— עהע, איהר ווילט ביי מיר ארויסקריגען סו־ דות?.. צוליב דעם, זעה איך, זענט איהר געקומען צו מיר?!

גוטערמאן האט א פאך געטאן מיט די הענד:

— וואס רעדט איהר, וואס רעדט איהר, הער דושעקאפס? — האט ער געזאגט — ווי־אזוי זאל איך אייך איבערצייגען אז איך בין אייער פריינד, און אז איך בין אייך געקומען העלפען?... פון דער אנדערער זייט, געה איך אייך דאך נישט איבערציי־ גען, אז איך געה עס טון בלויז אויס הומאניטארע טעמים... איך האב אייך גאנץ אפען דערקלערט אז איך בין אייך אויסען צו בעקומען אייער הילף... אלזא, צי ווייסט איהר, אז איך דראהט א געפאהר? איך בין זא מענש וואס קאן אייך צוניץ קומען...

— וואס פאר א געפאהר?

— פערשטעהט איהר דען נישט, אז נישט־נאר איהר אליין אינטערעסירט זיך מיט דעם גרויסען פערמעגען פון זינגער'ן, און, עס קאן זיין, אז די אנ־ דערע האבען מעהר מיטלען, ווי איהר צו בעקומען די ירושה... נו, און צי ווייסט איהר, אז צוליב דער האיינער ירושה זענען שוין בעגאנגען געווארען צוויי פערברעכענס — עטליכע מארדען?

— מארדען? מא—א—רדען?

— יא, מארדען!... צוליב דעם איז דערמאר־ דעט געווארען מא־קום קאשטאן! מען האט איהם אן פונדאנגען אין דעם ערשטען טאג נאך דעם, ווי ער איז אפגעקומען א שטראף פאר עפעס א גנבה.. מען האט איהם דערהרגעט דערפאר, ווייל ער האט נישט געוואלט אויסזאגען, וואס ער ווייסט וועגען דער זינגער־ירושה... נו, איז עס פאר אייך גענוג?..

— יא, אפשר זענט איהר טאקע גערעכט! — האט דושיקאפס ארויסגעשעפטשעט.

— איך בין זיכער, אז דאס איז אזוי! — האט גוטערמאן געטענה'ט — איהר האט א סך ארומגע־ רייזט און אייער לעבען און איהר האט זיך בע־ געגענט מיט דעם קווין פון זינגערס טאכטער... דער־ ביי מיינט איהר, אז גארנישט איז פאר דער צייט נישט געשעהן!... איך קאן אייך אבער דערווייזען, הער דושיקאפס, אז דא איז פארגעקומען א סך נייעס... און איך מיין אז איינע פון די נייעסטע הא־ בען א שייכות צו אייך אויך... איך וואלט אייך איצט געקאנט א סך דערצעהלען, נאר איך וועל עס נישט טון ביז וואנען איך וועל זיך נישט איבערצייגען אז איהר האלט מיך פאר אייער פריינד, און איהר האט צו מיר פולען צוטרוי... דאס איז גאנץ פערשטענדליך

(פארטזעצונג קומט).

די גוט = בעקאנטע
פערפומעריע, זאוואדזקא 5
די גוט = בעקאנטע

עמפפעהלט צום איצטיגען סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון די בייסטע

פערפומען
פודערן
טואלעט-זייפען

קעלנישע און בלומען-וואסערן
קאסמעטיק אין און אויסלענדישע
צו קאנקורענץ-פרייזען!

בעמערקונג: ווער עס בעזוכט מיין פערפומעריע, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע.
פאר אנגראסיסטען — אויסנאהמס-ראבאט.

PERFUMERJA מיט אכטונג
J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

עפעמערידען

וויסענשאפטליכע נאטיץ

עפעמערידען — דאס זענען איינטאג-פליגען. דער נאמען „איינטאג-פליג“ איז א פאלקסטימליכער, ווייל עס איז גאר קיין פליג נישט, נאר אן אינזעקט, וואס ווערט פון פאלק אזוי אנגערופען. און דער נאמען איז שוין געווארען א סימבאל. אלץ, וואס לעבט קורץ, רופט מען „עפעמעריש“.

דאס לעבען פון דעם אינזעקט איז זייער אינטערעסאנט.

ארויספליהענדיג פארנאכט, ציהען די אינזעקטען זיך צום ליכט און „טאנצען“ אזוי לאנג ארום די לאמפען — ביז די פאלען אראפ מידע אדער פערברענטע. די ליגען דאן ווי בליהענדע אנגעשטרייטע פערלמוטער.

אזא פאל איז געווען נישט לאנג. די צייטונגען האבען דאן געבראכט א ידיעה וועגען דער היישעריק-מכה (!)

א סך אינזעקטען מאכען דורך א קאמפליצירטע ענטוויקלונג, נעמליך: פון זייערע אייער, וועלכע ווערען אפגעלייגט, קומען ארויס פריהער שליי-ערלעך [גע-פענצעס אויף רוסיש] דערנאך גלידלעך [פאפקעס], און דאן ערשט קומט ארויס דער אינזעקט, אין זיין גרויס און פארם, ווי מיר קענען איהם. עס זענען נישטא קיין יונגע, קליינע און אלטע גרויסע פליגען. צ. ב. יעדע פליג, וועלכע מיר זעהען, איז אין איהר שטענדיגער גרויסער גרויס; די קליינע זענען אנ-דערע ארטען.

מיר זענען צוגעוואוינט צו די שליי-ערלעך פון פלאטערלעך און מיר ווייסען שוין פון וואנען די פלאטערלעך נעהמען זיך און פון וואס פון זיי ווערט ווערען. מיר ווייסען אבער נישט אפט, אז סתם „ווערים“ ווי דאס פאלק רופט די צ"ב פון פליישיגע, קעז, ניס, עפעל א"א זענען אויך שליי-ערלעך, און פון די וועלען אויך אמאל ארויסקומען אינזעקטען. אזוי צ"ב קומען ארויס פון די פליישווערים — פליגען, פון די ניסווערים — זשוקעס און פון די עפעל-ווערים — פלאטערלעך.

לאמיר זיך צו צו זאכען, וועלכע ווערען בעפאלען פון מאל, ווערט איהר זעהען, אז נישט די פלאטערלעך [מאלען], וועלכע פליהען אין אווענט ארום, צושטערען די קליידער, נאר זייערע שלייערלעך, וועלכע פרעסען מאל. און דערנאך הויקלען זיי זיך איין און זענען דאן ליגען א צייט אומבעוועגליך, ווי א גולם [פון דא-נען נעהמט זיך טאקע דער נאמען גולמל], און ערשט שפעטער קריכט ארויס פון דער הויט פון גולמל א פולקאמער אינזעקט, וועלכען מיר קענען אלס מאל.

מיין הקדמה מיט די ביישפילען איז נויטיג, כדי צו פערשטעהן די ערשיינונג, וועלכע מיר בעגעגנען אפט ארום די לאמטערנעס און ספעציעל אויף בריקען.

די „איינטאג-פליג“, וועלכע וויפעלט אזוי אין א זומער-נאכט ארום ליכט, לעבט באמת נאר איין טאג, און אמאל אפילו קיין טאג נישט. איהרע מויל-טיילען זענען פערשוואונדען [רעדוצירט], ווייל אין דער קורצער צייט פון איהר לעבען נעהמט זי נישט אויף קיין שפייז. זי איז פערנומען נאר מיט דער פראגע פון פערזיכערען איהר מין א צווייטען דור, איהר לעבען האט דעם ציל נאר צו פערמערען זיך. און דאס שפיל פון פליהען ארום ליכט — דאס איז דער חתונה-טאנץ. ביטאג פליהען זיי צו דער זון און סתם צום ליכט, אזוי, אז אין אווענט ציהען זיי זיך צו די לאמטערנעס. אויף די בריקען שטעהען געוועהנליך א סך לאמפען און עס איז נאהענט צום וואסער, דערפאר קען מען אין ווארעמע נעכט דארט טרעפען די „כמארעס“ פון איינטאג-פליגען.

געוועהנליך, בשעת זיי קריכען ארויס פון זיי-ערע הויטלעך ביטאג, פליהען זיי אזעק אויפ'ן חתונה-טאנץ, לאזען זיך דאן צום וואסער אראפ, וואו די דיען לייגען אפ אייער. די איבעריגע, וואס פערבלאנדזשען ביינאכט צו די לאמפען, פאלען אראפ און שטארבען אפ. פון די אייערלעך קומען ארויס קליינע — נימפעס רופט מען זיי.

מען קען די לייכט טרעפען אין וואסער, ענליכע צו די עלטערען, נאר אהן פליגעל; אויפ'ן קער-פער ארבייטען אהן אויפהער א זוואסער, צו ביידע זייטען, פעכערלעך. דאס איז זייער אטעם-אפאראט און אזוי לעבען די דריי יאהר צייט אין וואסער. גע-לערנטע בעהויפטען, אז דאס האלבע-לעבען פון אלע אינזעקטען איז די צייט פון זייער ענטוויקלונג און דער פולקאמער אינזעקט האט די איינציגע אויפגאבע — צו פערמעהרען זיך. נאך דריי יאהר לעבען אין וואסער, ווען די נימפע דערגרייכט זיך אגב מיט פליי-פליהט ארויס אויף איין טאג צייט — די איינטאג-פליג. קורץ איז איהר „לעבען“ אלס פולקאמער אינ-זעקט; די זוכט נישט קיין שפייז — זי זוכט נאר א געלעגענהייט צו פערזיכערען איהר מין א צווייטען דור.

און אויב איהר וועט זיך צוקוקען צו די, וואס פאלען אראפ ביי די לאמפען, וועט איהר אפט גע-פינען זייער טייל מיט אראפהענגענדיגע פאקעטלעך אייער, און זעהר אפט שלעפען די מיט זיך די הייטלעך, פון וועלכע זיי זענען ארויסגעקראכען. דער בלאסער קאליר פון די נאכט-עקזעמפלארען נעמט זיך פון דאגען, וואס זיי האבען קיין זון נישט גע-זעהן, וואס דער זון ווערען זיי פארביג-גרינליך.

ישראל ביבער.

„יודען מוזען זיך אבזאגען פון זייערע טרוימען וועגען א יודישער נאצ. היים“

אראבישער ענטפער אויף די פארשלאגען פון „ברית שלום“

ירושלים (יט"א) ענטפערענדיג אויף די פארשלאגען פון „ברית שלום“ וועגען יודיש-אראבישער צוזאמענארבייט אין א"י שרייבט די אראבישע צייטונג „על כרמל“: די יודען מוזען פער-זיכערען, אז זיי וועלען נישט ארויסשטויסען קיין איין אראבער פון זיין באדען, אז זיי וועלען נישט מאכען קיין קאנקורענץ די אראבישע בעאמטע און אראבישע ארבייטער, אז זיי וועלען בעשעפ-טיגען אין זייערע אונטערנעמונגען 80 פראצענט אראבישע ארבייטער, זיי טארען נישט פאדערען קיין הילף פון דער רעגירונג פאר זייער אינדו-סטריע, זיי מוזען אנערקענען, אז די אראבישע שפראך איז די איינציגע אפיציעלע שפראך אין א"י, זיי מוזען זיך אבזאגען פון זייערע חלומות וועגען א יודישע נאציאנאלע היים און נישט גע-גענשטעלען זיך דעם אריינטרעטען פון א"י אין די פעדעראציע פון אראבישע לענדער. ערשט דאן — ערקלערט די צייטונג — וועלען מיר קענען אויס הערען זייערע פארשלאגען.

—=[][][]=—

ערשטקלאסיגער הערען-שניידער-אטעליער
פון א. ח. קוטשינסקי פאמארסקא (שרעדניא) 3
מאכט בעקאנט, אז צום ווינטער-סעזאן ווערט אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען
ווי אויך פעלצען מיט די לעצטע אויסלענדישע מאדע זשורנאלען.
צוגענגליכע פרייזען! גוטע בעהאנדלונג! קומט און איבערציגט אייך!
A. CH. KUCZYŃSKI, Pomorska 3. מיט אכטונג

7-kl. Szkoła
dla żyd. inteligencji (Zakład Freblowski)
KACENELSON-NACHUMOW
ul. POMORSKA 20 tel. (183-40). Zapisy w godz. od 4–7 p p

7-קל. שולע און פרעבעלשולע פאר קינדער פון יוד. אינטעליגענץ
קאצענעלזאן = נאחומאב
פאמארסקא 20 טעל. 183-40. איינשרייבונגען פון 4 ביז 7 נאכמיטאג

די שולקאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען פון קנאבען און מיידלעך וואס זענען אין שולצוואנג, אין פארבערייטונגס-קלאס (A^0) ווערען אנגענומען קינדער פון $5^1/_2$ יאהר. אין פרעבעלשולע (שפיל-שול) קינדער פון 3-7 יאהר

די אונטערריכטס-שפראך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעלשולע איז פויליש. פיר קנאבען א פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אלע למודי קודש אונטער דער פערזענליכער הנהלה פון
ר׳ יעקב בנימין קאצענעלזאן
פיר מיידלעך א ספעציעלער קורס פון טענץ, ריטמיק, פלאסטיק לויטן פראגראם פון טאניץ-שולען פאר קינדער אונטער פאכמענישער לייטונג

פיר פיזיש שוואכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד ערלאזען א
נאכמיטאג שולע ■ ביז 50% בילינער ■ נאכמיטאג פרעבעלשולע

זיידענע זאקען (שטיפערײ)

פון ב. סאוונער

זאגט מיר פרוי צו א שכנטע:

— פרוי גרינמאן, איהר ווילט האבען גוטע זיידענע זאקען פאר העלפט געלד? אויב יא, לאזט אלץ שטעהן און געהט צו אז"א די זגערושער 188. דארט געפינט זיך א יוד מיט א שפיציג בערדעל, וואס זעהט אויס ווי א יונגע קאזע. געהט אהין, וועט איהר קריגען פאר צוויי זלאטעס א פאר זאקען, וואס קאסטען אומעטום 6 זלאטעס. איך האב געכאפט גע-קויפט ביי דעם יודען דריי פאר מיט איין מאל. דיין נאמען איז קויפמאן. ער איז אן אלמן, איז ער זאגט אלום, אז איך האב אייך געשיקט.

און פרוי גרינמאן אוועק און געקויפט דריי פאר זאקען, וואס זענען געווען א מציאה, אויב נישט מעהר...

און שוין פרוי גרינמאן אוועק צו איהרער א שכנה:

— פרוי שליפער, איהר ווילט האבען גוטע זיידענע זאקען פאר העלפט געלד? טא געהט ארי-בער אויף די זגערושער 188. דארט געפינט זיך א יודעל מיט א קאזע-בערדעל. זיין נאמען איז קויפמאן. געהט אהין וועט איהר קריגען זעקס-זלאטעדיגע זאקען צו צוויי זלאטעס. איך האב געקויפט דריי פאר מיט איין מאל. הערט איך האב געלד, קויף איך צעהן פאר. געהט שוין! די פרוי שליפער איז צו איהרער

א שכנה מיט די זאקען און האגה:

— איהר זעהט, מאדאם שאפירא, די דאזיגע זאקען? מיט גאר, דיט מזל, א מאס! איהר פילט די ווייכקייט? איהר הערט, ווי עס שארשקעט? דאס איז די אמת'ע זיידע! טרעפט וויפיל איך האב בע-צאהלט פאר א פאר? צוויי זלאטעס! זאלען מיר שוין אזוי בריידע לעבען און געזונד זיין! ביי שוואלבע קאסטען די דאזיגע זאקען דריי מאל אזוי פיל! און ווייסט איהר וואו מען קריגט זיי? אויף די זגערושער 188 ביי א געוויסען קויפמאן. ווען איך האב געלד, ווען מיין מאן זאל אלצעמען פערדינען, קויף איך 20 פאר מיט אמאל. עס לוינט זיך!

לויפט שוין די מאדאם שאפירא אהער אויף די זגערושער 188, און קויפט פינף פאר זאקען. פאר זיך דריי פאר און 2 פאר פאר איהרער א שוועגערין.

און אזוי זאגט ווייטער איין פרוי דער צווייטער וועגען דעם יודעל אויף זאקען. די מאדאם שאפירא זאגט דער מאדאם נאדעלמאן; די מאדאם נאדעלמאן לאזט וויסען דער מאדאם פילטשיק: מאדאם פיל-טשיק — דער מאדאם שפיגעל. און דער קויפמאן, דאס יודעל מיטן ציגענעם בערדעל, האט פאר אלע מען גענוג זיידענע זאקען.

אלע מענשען וואלטען וויסען, ווי פארקויפט ער...

וואס אזא אויסגעווייקט יודעל זאל קענען פערקויפען בילינער, ווי אלע.

זאגט איינער: דאס יודעל צאהלט נישט קיין שטייערן. א צווייטער זאגט: ער האנדעלט אווער-מיט געגנבעטע זאקען.

געדוכט מען די זאך אונטערזוכען. מענשען, וואס האבען טאקע געשעפטען מיט זאקען, מאכען די אויס-פארשונג. אבער זיי קענען גארנישט אויסגעפינען אויף קויפמאנ'ען.

— ווי קומט עס — פרעגען זיי ביי דעם יודעל — וואס איהר קענט פערקויפען אזעלכע זאקען אזוי ביליג? איהר פערקויפט פאר אומזיסט און אומזיסט א פאר זאקען, און אליין קאסט א פאר אומזיסט און אומזיסט.

נעהמט דער יוד שמייכלען. דערנאך נעהמט ער א שמעק טאבאק, דערנאך נעהמט ער זיך שפילען מיטן שפיץ פון זיין בערדעל און ענטפערט רוהיג און געלאסען:

— פערשטעהט איהר מעך. ער האב זעקס טעכ-טער, אלע שעהנע, אלע קראסאוויצעס, ווי די ליכ-טיגע זאגען. קומען צו זיין איין יעדען טאג יונגע לייט, וואס שדכנען זיך צו זיי, און די האלטען איך אין איין פרעגען פרעזענטען. וואס-זשע פרעגען זיי? זאקען! אזוי אזוי ווי מיינע טעכטער קענען זיך נישט צופאסען די ריכטיגע ברודים, קומען יעדען טאג אנ-דערע; און יענע ברענגען אויך זאקען... און מיט דער צייט, מיין הויז געווארען פיל מיט זאקען... מאך

איך אלע מאל אן אויספערקויף אויף זאקען. אבער סיקומט מיר מעהר צו, ווי איך פערקויף. א חתן דער האט מיינע א יונגערע שוועסטער, א"ה א שיינע חתונה געהאט מיט א פאבריקאנט פון זאקען און זי וויל מיט איהם נישט וואוינען; וואוינען זיי בע-זונדער. און איגשטאט געלד, גיט ער איהר פעקלעך

— וואס-זשע זאל זי טון מיט אזוי פיל זאקען? געהם איך זיי איין צווישען מיינע טעכטערס זאכען. דערפאר קען איך פערקויפען ביליג. און איהר קענט עס נישט טון. אז איהר וועט האבען, אזוי ווי איך, זעקס מיידען און א שוועסטער, וואס האט א מאן א זאקען-פאבריקאנט, און זי וועט נישט וואוינען מיט איהם, און זי וועט קריגען יעדע וואך פון איהם אויף דער הוצאה פאר 100 זלאטעס זיידענע זאקען, וועט איהר אויך קענען פערקויפען אזוי ביליג. און איך איז אפשר נאך ביליגער. מרחמת די סחורה, לאזט מיך גארנישט. וויפיל איך נעהם איין איז ריינער פראפיט: פולע הונדערט פראצענט. איצט פערשטעהט איהר שוין?

די זאקען-הענדלער לאזען אראפ די אויגען. האבען נישט וואס צו ענטפערען און דאס מאטעליע פון די זעקס שעהנע טעכטער שמייכעלט זיך אריין אין זיין ציגענער בערדעל...

ווען זיי געהען אוועק, טראכט דאס וועלכע מאי-טעלע: פיל זמן מיינע טעכטער וועלען נישט חתונה האבען, וועל איך קענען האנדלען אפילו מיט די גרעסטע פאבריקאנטען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

ספּטעמבער
זון-אויפגאנג 4.37
זון-אונטערגאנג 5.10

זונטאג
7
יד
אלול תר״ץ

הכנות צו די וואהלען צום סי׳ם און סענאט

33 דעפּוטאטען איז לאדזער וואיעוואודזטווע

בעשטעטיגט וואהל-קאמיסארען

די היגע מאכט האט אונטערגענומען אלע נויטיגע שריט צוצושטעלן די צוגרייטונגס-ארבייט צו די וואהלען.

פרייטאג זענען אפּיציעל שוין בעשטימט געוואָרען אלס וואהל-קאמיסארען די ריכטער קארווין קארעטקעוויטש און זשילקאווא.

הויפּט-לאקאלען פון די וואהל-קאמיסיעס

די הויפּט-וואהל-לאקאלען וועלען זיך געפינען אין בנין פון קרייז-געריכט אויף דאמבראוסקי פּלאץ לויט ד׳ יפאַרשרפיטען מוזען זיך די דאָזיגע לאָקאַלען געפינען אין בנין פון געריכט.

אנגאזשירט בעאמטע

פון 1,200 קאַנדידאַטען האָט דער מאַגיסטראַט אנגאזשירט 330 פּערזאָן, וועלכע וועלען זיך בעשעפטיגען ביים ברענגען אין אָרדנונג די וועהלער-רשימות.

די אַנגאַזשירטע וועלען בעקומען מיטטיילונגען ווען און וואו זיי דארפען זיך שטעלען צו דער ארבייט.

וואהל-לאקאלען

נעכטען האט שוין די ספּעציעלע קאמיסיע ביים מאגיסטראַט פעסטגעשטעלט די וואהל-לאָקאַלען און ביז דעם 14. ד. ח. וועלען בעקאנטגעמאכט ווערען אין דער עפענטליכקייט, וואו די לאקאַלען געפינען זיך.

די ערשטע אפישען מיט די אדרעסען פון די וואהל-אַבוואָדען וועלען אויסגעקלעפּט ווערען דעם הייגטיגען דינסטאָג.

מיטגלידער פון די קאמיסיעס

דאס צוזאמענשטעלען די אבוואָדאָווע קאָמיסיעס ליגט אין דער קאמפּעטענץ פון שטאָט-סטאַראָסטווע.

יעדע קאמיסיע וועט בעשטעהען פון 5 פּערזאָן. 3 מיטגלידער וועהלט דער שטאָט-ראַט, 1 בעשטימט דער שטאָט-סטאַראָסטווע און דעם פאָרזיצער בעשטימט די הויפּט-וואַהל-קאָמיסיע לויט דער אנווייזונג פון סטאַראָסטע.

די קאַנדידאַטען פון שטאָט-ראַט וועט בעשטימען דער סעניאָרען-קאָנווענט דינסטאָג.

אין דער קרייז-וואַהל-קאָמיסיע געהען אריין 4 מיטגלידער פון שטאָט-ראַט און אַ בירגער בעשטימט דורכ׳ן וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט.

נאָך דעם, ווי עס וועלען זיך קאנסטיטואירען די קאָמיסיעס, וועט פאָרקומען א געמיינזאַמע קאָנפערענץ, אויף וועלכע דער פאָרזיצער קארווין קאַראסקעוויטש וועט בעקענען די מיטגלידער מיט זייערע פליכטען.

מיטינגען אהן בעגרענצונג

די וואהל-מיטינגען קאנען איינגעאָרדענט ווערען אהן ספּעציעלע ערלויבנישען. דאָזיגען מיטינגען אונטער׳ן פרייען הימעל וועלען מעגען איינגעאָרדענט ווערען ערשט דאן, ווען עס וועלען זיין דערויף אפּיציעלע ערלויבנישען וועגען וועלכע מען דארף מעלדען מיט 24 שעה פריהער.

מעלדונגען אויף די טויערן פון די הייזער

אויף די טויערען פון די הייזער וועלען אויסגעקלעבט ווערען די אדרעסען פון די לאקאַלען, וואו מען וועט קאנען נאָכקאָנטראָלירען די וואהל-רשימות און אָפּגעבען די וואהל-צעטלען.

מיליטער-מענשען שטימען נישט

מיליטער-מענשען האבען נישט קיין רעכט צו וועהלען צום סיים און סענאט.

נאר 165 וואהל-אבוואדען

ווי מען גיט איבער וועט בלייבען די צאהל 165 וואהל-לאָקאַלען.

די פארשלאָגען צו פערגרעסערען די צאָהל וואַהל-לאָקאַלען, וועט נישט אנגענומען ווערען.

וואָיעוואָדע יאַשטשאלט איז געפאָהרען קיין וואַרשאָ וועגען וואַהל-ענינים און וועט צוריקקומען היינט, אָדער מאָרגען.

אין אדזער פאוויאַט

צוליב דעם, וואָס די בעפעלקערונג, אין לאָדזער פּאוויאַט האָט זיך פערגרעסערט, איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערגרעסערען די צאָהל וואַהל-אַבוואָדען פון 53 אויף 63.

וועהלער-רשימות

די ארבייטען פון פרעסע-רעפעראַט ביים מאַגיסטראַט וואָס ווערען אָנגעפיהרט דורכ׳ן דירעקטאר קאַלינאָווסקי, געהען פאראויס אין א שנעלען טעמפּא.

נעכטען זענען פערענדיגט געוואָרען די פאָרבערייטונגס ארבייטען וואָס זענען פערבונדען מיט׳ן צוזאַמענשטעלען די וועהלער רשימות. דאָס צוזאַמענשטעלען די רשימות וועלען פאָרקומען אין די גימנאַסטישע זאַלען פון די שולען אויף זאַגאַיעווסקא און אויף מאַרושינסקא אין צוויי שיכטען. די רשימות וועלען צוזאַמענגעשטעלט ווערען אין 3 עקזעמפּליאַרען פון וועלכע איינע איז בעשטימט פאַר דער קרייז-וואַהל-קאָמיסיע איינער פאר דער ראַיאָן-קאָמיסיע און איינער פאר׳ן שטעטישען ארכיון.

יעדער אנגעשטעלטער וועט צוזאַמענשטעלען די רשימה פון א ראַיאָן פאַר׳ן סיים- אָדער פאַר די סענאַט-וואַהלען נאָכ׳ן צוזאַמענשטעלען דעם ערשטען עקזעמפּלאר פון דער רשימה, וועט מען די רשימה נאָכקאָנטראָלירען און דאַן וועט מען אויספערטיגען די צווייטע און דריטע רשימה.

אויף יעדע 10 ראַיאָנען איז בעשטימט געוואָרען א שטענדיגער מאַגיסטראַט-בעאַמטער אַלס לייטער. די רשימות דארפען פערטיג ווערען ביז צום 20. ה. ח. דאַן וועלען צונויפגעשטעלט ווערען די לויף-ליסטעס און די אנגעשטעלטע וועלען בעקומען אויסגעצאָהלט פאר זייער ארבייט.

(א) אין די פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען האָט געהערשט אַ שטאַרקע בעוועגונג, ווייל נעכטען אין אוונט האט זיך פערענדיגט דער טערמין ווען די ווירטסלייט האבען געדאַרפט אבגעבען זייערע רשימות. פיל פון זיי בפרט די, וואָס האָבען אַ גרויסע צאהל לאָקאַטאָרען האָבען געמוזט אַרבייטען בייי נאַכט, כדי צו פערענדיגען די ארבייט צום טערמין.

די וואָס האָבען די רשימות נישט צוגעשטעלט וועלען בעשטראפט ווערען.

נאָך נעכטען ביינאַכט זענען די רשימות איבערגעשיקט געוואָרען צו דער קוואַליפיקאַציע-קאָמיסיע, וועלכע וועט אין פערלויף פון דער נעכטיגער נאַכט און היינטיגען טאָג זיי סעגערירען לויט די וואהל-ראַיאָנען און פון זיי וועט מען צוזאַמענשטעלען די וועהלער-רשימות.

מארגען פריה וועלען שוין די אנגעשטעלטע וואס זענען אַנגאַזשירט געוואָרען דורכ׳ן מאַגיסטראַט צוטרעטען צום צוזאַמענשטעלען די וועהלער-רשימות לויט די וואהל-ראַיאָנען.

ראיאן-קאמיסיעס

(ב) אין די ראַיאָן-קאָמיסיעס וועט זיך די ארבייט אנהויבען ד. 20. ה. ח. ווען דער מאגיסטראט וועט אין די קאמיסיעס איבערשיקען די וועהלער רשימות. דעם 27. וועלען די רשימות אויסגעלעגט ווערען אויף אדורכצוקוקען פאר דער בעפעלקערונג. ביים אדורכקוקען די רשימות האט יעדער דאָס רעכט צו מאַכען אויסצוגען פון די רשימות פאַר די מיטגלידער פון דער קאָמיסיע וועט דער מאַגיסטראַט צושטעלען פערשידענע שרייב מאטעריאַלען א. א. וו.

(א) אַלס פאָרזיצער פון דער.

קרייז וואַהל-קאמיסיע

נומער 14 — לאָדז פּאָוויאַט איז בעשטימט געוואָרען דער וויצע-פּרעזעס פון לאָדזער קרייז-געריכט ריכטער זשולקווא און אַלס זיין פערטרעטער — ריכטער פון קרייז-געריכט — מאסקוואַ. די פאָרזיצעס פון דער קרייז וואַהל קאָמיסיע 13 און 14 וועלען פון מארגען מאָנטאָג אָן אַמטירען אין זיצגען קרייז-געריכט.

(ב) נעכטען זענען פארגעקומען די ערשטע פערזאמלונגען פון די

יודישע ארבייטער-פארטייען

אין צוזאַמענהאַנג מיט די וואהלען. קיין שום בעשלוסען זענען נאָך נישט אָנגענומען געוואָרען.

(—) די לאָדזער וואָיעוואודזטווע וועהלט צוזאמען

33 דעפּוטאטען

דער קרייז לאָדז שטאט נומער 13 — 7 דעפּוטאטען; לאָדז-פּאָוויאַט׳ קרייז נומער 14 (לאָדזער, לאַסקער און שעראַדזער פּאָוויאַטען) — 6 דעפּוטאטען; קרייז 15 (פּאָוויאַטען קאלא, קאָנין, סלופּצי און לענטשיץ) — 6 דעפּ.; קרייז 16 (קאלישער טורקער און וועלונער (פּאָוויאַטען) — 7 דעפּוטאטען; קרייז 18 (פּאָוויאַטען בזשעזשין און פּעטריקאָוו) — 5 דעפּ.; קרייז 17 (פּאָוויאַטען ראדאמסק און טשענסטאַכאָוו) 6 דעפּוטאטען פון וועלכע 2 וועלען זיין פון ראַדאָמסקער פּאָוויאַט. טשענסטאַכאָוו געהערט צו קעלצער וואָיעוואודזטווע.

מלוכה-פּרעזידענט קומט היינט קיין לאדז

ווי מיר דאַבען שוין מיטגעטיילט קומט היינט צופאָהרען קיין לאָדז דער מלוכה-פּרעזידענט כדי ביייצוואוינען דעם יו״ט פון די פאַבריקס-ספּאָרט-קלובען. דער מלוכה-פּרעזידענט וועט אַרויספאָהרען פון ספּאַלאַ אַרום 3 אַ זייגער. אויף דער גרעניץ פון דער וואָיעוואודזטווע וועלען דעם הויכען גאַסט אָפּוואַרטען דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, דער לייטער פון ד.א.ק. מאַלאַכאָווסקי, סטאַראָסטע דיכדאַלעוויטש א. צנד. אַרום 4 נאָכמיטאָג וועט דער מלוכה-פּרעזידענט אָנקומען קיין לאָדז און וועט אָפּפאָהרען צום ספּאָרט-פּלאַץ אין ווידזעוו, וואו ס׳וועלען פאָרקומען די איבונגען פון די פאַבריקס קלובען.

3 נאָכמיטאָג וועט דער מלוכה-פּרעזידענט אָפּפאָהרען אויף שייבלערס מאַרק, וואו ס׳וועלען פאָרקומען די איבונגען פון די לאָדזער פייערלעשער.

צוליב דעם בעזוך פון׳ם הויכען גאַסט, וועט 8 אַ זייגער אין אָוונט אין רעפּרעזענטאַציע-זאַל פון דער וואָיעוואודזטווע פאָרקומען אַ ראַוט. דעם זעלבען טאָג וועט דער מלוכה פּרעזידענט אַרויספאָהרען אין זיין זומער-רעזידענץ אין ספּאַלאַ.

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1912

מאָרגען מאָנטאָג דעם 8 סעפּטעמבער דאַרפען זיך אין דער פּאָליציי-מיליטערישער אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט (פּיעטרקאָווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1912 יאָהר וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 3 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און וועמענס פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן אויף

A B C D

און די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 8 קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען אויף

H Ch I J K L Ł M

ביים רעגיסטרירען זיך דאַרף מען מיטברענגען אַ פּאַס, אַ מעטריקע אָדער אַן אַנדער דאָקומענט; אַ שול-צייגניס. האַנדוועקער דאַרפען אויך צושטעלען אַ צעך-צייגניס.

פּערזאָנען, וואָס קענען נישט בעווייזען זייער אָנגעהעריגקייט צו אַ פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

אונטערשטיצע פאר ארבייטסלאזע

(מ) דער מאַגיסטראַט פון לאָדז מעלדעט אַלע פּעראינטערעסירטע, אז מאָרגען מאָנטאָג, דעם 8. ה. ח. הויבט זיך אָן די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדע הילף פאַר׳ן חודש אויגוסט 1930 פאַר די ארבייטסלאָזע, וועלכע האָבען בעקומען ווינטער-אונטערשטיצונג, פאַר יולי אין אונטערשטיצונגס-אַמט פאַר ארבייטסלאָזע, און וועלכע האָבען אויסגעשעפּט דאָס געזעץ פון געזעצליכער אונטערשטיצונג פון ארבייטסלאָזען-פאָנד אין יולי פונ׳ם ל. י.

אויף מלוכה׳שער אונטערשטיצונג האָבען דאָס רעכט נאָר ארבייטסלאָזע, וועלכע האַלטען אויס אַ פאַמיליע. איינזאַמע און קינדערלאָזע האָבען נישט קיין רעכט אויף אונטערשטיצונג. אויב עמיצער פון דער משפחה פון ארבייטסלאָזען, וואָס וואוינט מיט איהם צוזאַמען האָט ארבייט, אָדער בעקומט אונטערשטיצונג פערלירט דער ארבייטסלאָזער דאָ סרעכט צו אונטערשטיצונג.

די רעגיסטראַציע וועט פאָרקומען אין אונטערשטיצונגס-אַמט, וואולטשאַנסקא 251 פון 9 ביז 14 אַ זייגער לויט פאָלגענדען סדר:

מאָנטאָג, דעם 8 — A B C D E F

דינסטאָג, דעם 9 — G H I J

מיטוואָך, דעם 10 — K L Ł

דאָנערשטאָג, דעם 11 — M N O

פרייטאָג, דעם 12 — P R S

שבת, דעם 13 — T U W Z Ż

די ארבייטסלאָזע וואָס קומען זיך רעגיסטרירען מוזען האָבען ביי זיך א פּערזענליכען דאָקומענט, אָדער אַן אַנדערען דאָקומענט, וועלכער זאָל בעווייזען די אידענטישקייט; א לעגיטימאַציע פון פ.או.פ.פ. (מלוכה׳שען ארבייטס-פערמיטלונגס-אַמט), וועלכע בעשטעטיגט דעם פאַקט פון בעקומען ווינטער-אונטערשטיצונג פאַר יולי פון ארבייטסלאָזען פאָנד און דאָס מעלדען זיך צום קאָנטראָל און דער אָפּשטעמפּלונג פון פ.או.פ.פ. אין חודש יולי און אויגוסט

דאָס פערזיכערונגס ביכעל פון קראַנקען-קאַסע אין לאָדז.

רעגולאציעס, באנקראטען טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

שמואל באָרנשטיין (שענקעוויטש 9), האט זיך געווענדעט אין געריכט וועגען פּראלאָנגירען איהם די צאָהלונגען. באָרנשטיין האט זייט׳ן 1922 י. געפיהרט א געשעפט פון אויסאַרבייטען און פערקויף פון מאַנופאַקטור. פונ׳ם בילאַנס איז צו זעהן אז די אקטיוען זענען גרעסער פון די פּאַסיווען מיט 40 פּראצ. (דער בילאַנס שליסט זיך מיט דער סומע 215.273 זל.

* * *

אין נאָוועמבער 1929 האָט דאָס געריכט ערקלערט משה יאַקובאָוויטש (פּעטריקאָווער 22) פאר באַנקראָט פונ׳ם 16. אַפּריל פ. י. דער באַנקראָטירטער איז בעשטימט געוואָרען אונטער פּאָליציי אויפזיכט לויט׳ן בילאַנס וואָס יאַקובאָוויטש האָט צוגעשטעלט האָט זיין דעפּיציט בעטראָפען 25.000 זל. די גאנצע סחורה אין געוועלב האָט בעטראָפען 5,500 זל.

אין אויגוסט איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען, דער באַנקראָטירטער האָט פאָרגעשלאָגען צו בעצאָהלען 10 פּראָצענט פונ׳ם חוב: 3 פּראצ. אין א האַלב יאָהר אַרום, 3 פּראָצ. — אין א יאָהר אַרום און 4 פּראָצ. אין 18 חדשים ארום. די קרעדיטאָרען זענען דערויף מסכים געווען.

דאָס געריכט האָט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט.

* * *

יואל בראָמבערג (פרייהייטס פּלאַץ 5), איז אין מערץ ערקלערט געווארען פאַר באַנקראָט. דער באַנקראָט איז ערקלערט געוואָרען אויף דער פאָדערונג פון דער פירמע „בר. שטרויך״, זיי האָבען אָנגעוויזען אז בראָמבערג האָט זיינע קרעדיטאָרען פאָרגעשלאָגען צו רעגולירען די חובות אויף 30—40 פּראָצ. און האט מיט אייניגע שוין רעגולירט. בראָמבערג האָט אויפ׳ן אורטייל דערלאַנגט אַנ׳אַפּעלאַציע און האָט אָנגעוויזען אַז ער האָט אין די לעצטע טעג אויסגעקויפט אקצעפּטען אויף 35 טויזענד זל. און האָט צוו. אַנד. אויף דער פירמע שטרויך בעצאָהלט 2.300 זל. דאָס געריכט האָט פונדעסטוועגען דעם אורטייל נישט געענדערט.

אין יולי האט איינער פון בראָמבערגס קרעדיטאָרען, ברייטבאָרט זיך געווענדעט אין געריכט אז מ׳זאָל אַרעסטירען בראָמבערג׳ן, ווייל ער האט בעהאַלטען אַ טייל פון זיין סחורה, אָבער דאָס געריכט האָט די ווענדונג אָפּגעוואָרפען. דעם 23. אויגוסט איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון בראָמבערגס קרעדיטאָרען. בראָמבערג האָט פאָרגעשלאָגען צו בעצאָהלען 25 פּראָצ. פון זיינע חובות אויף פאָלג. אופן: 5 פּראָצ. אין 3 חדשים ארום, 10 פּראצ. אין 9 חדשים ארום און 10 פּראָצ. אין 15 חדשים אַרום די מעהרהייט קרעדיטאָרען זענען אויף דעם פאָרשלאַג איינגעגאַנגען.

דאָס געריכט האָט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט.

* * *

אין פעברואַר האָט מרדכי אורבאַטעל זיך געווענדעט אין האנדעלס-געריכט וועגען ערקלערען פאַר באַנקראָט יחיאל שיינבאַק און שרה מירל ראַפּעלאַוויטש-שיינבאַק, מאַנופאַקטור-געשעפט אויף נאַוואָמיעיסקאַ 21.

דאָס געריכט האָט ערקלערט פאַר באַנקראָט נאָר יחיאל שיינבאַק און בעשטימט איהם אונטער פּאָליציי אויפזיכט.

דעם 21. אויגוסט איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען. שיינבאַק האָט פאָרגעשלאָגען צו בעצאָהלען 15 פּראָצ. פון זיינע חובות אין 3 ראַטעס: דעם 1. סעפּטעמבער 1931 י. דעם 30. יוני 1932 און דעם 31. דעצעמבער 1932. די מעהרהייט קרעדיטאָרען האָבען דעם פאָרשלאַג אנגענומען.

דאָס געריכט האָט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט.

זאל פילהארמאניע
נא־וטאָוויטשא 20.

די לעצטע גאַסטראָלען-וואָך פון דער
ווילנער טרופּע
יאָר XV — אנס. מ. מזאה. — יאָר XV

היינט, זונטאָג, דעם 7-טען סעפּטעמבער, 8.45 אָוונט

„דער גולם״
פון ה. לייוויק.

„לאדזער פראוואקאטארען“

די געשיכטע פון טרויעריג-בעריהמטען לאדזער פראוואקאטאר נח

(המשך).

איינע פון די ידיש־סאציאליסטישע פארטייען אין לאדז האט אמאל בעשטימט איהרס אניאונלעגאלע פער־זאמלונג אין קראשעווער וואלד, אויף שבת נאכמיטאג. כדי אבער צו פערמאסקירען די אמת'ע פערזאמלונג, האט די פארטיי בעשלאסען, אז אין דער זעלבער צייט זאל א גרופע יוגענדליכע איינארדנען אנ'אויספלוג אין דעמזעלבען וואלד. דער אויספלוג האט געדארפט זיך געפינען אין אנהויב פון וואלד, געבען דעם לארווער־שאסטע און די אונלעגאלע פערזאמלונג וויטער אין וואלד. ס'איז געווען בעשטימט אויך, אז דער אויספלוג זאל זיך וואס רעשיגער שפילען און ווילען, זאל זינגען און טאנצען און אין פאל, ווען ס'זאל דיין וועלכע ס'איז געפאהר, אדער פראוואקאציע, וועלען זיך די ארעסטען אנהויבען פון די, וועלכע האבען נישט פאר וואס מורא צו האבען, און דער צייט וועט זיך די פערזאמלונג קענען אויפלעזען.

די ארגאניזאציע האט זיך גלענצענד איינגעגע־בען. אין דער טיף פון קראשעווער וואלד האט זיך אנגעהויבען די פערזאמלונג און ביים אנהויב פון וואלד איז געווען „דר וואנד“ פון די יוגענדליכע, וועלכע האט עהים די פערזאמלונג פאר א חרכפאל.

נחיל ווארנאט' האט אבער געהאט זיין אינג אומעטום. ער איז דיינע מענשען האבען דערשנאפטן אז די בערזשע פון דער דערמאהנטער סאציאליסטי־שער פארטיי איז דער דאזיגער שבת נאכמיטאג כמעט זיי לעדיג און אז קיין אנדזשעלען פאהרען עפים צו פיל מענשען. נחיל האט דעריבער צוגעגרייט א גרויסע אבלאווע אין אנדזשעלעו און אין דער אומ־געגענד. מיט א שרעקליכען שטורם און רעש איז נחיל אראפגעקומען קיין אנדזשעלעו מיט א „באטניע־“ קאזאקען. די שפור־הונד האט נח געזוכט אומעטום, כדי עפים צו געפינען און כדי זיך צו דערווייסען, וואו ס'קומט עפים פאר, האט נח פון שאסטע איז אנ־הויבען גענומען רעדען איינציגען מאנספערשי־, יונג און אלט, אממייסטען חסידים און חסידישע יונגע־לייט, וועלכע האבען דארט געוואוינט אויף זומער־וואוינונג.

און דער גאנצער אומגעגענד איז געווען א שרעקליכע מהומה. מאנספערשויען האבען זיך בע־האלטען ביי די פויערים אין די וואלגעוען, און די סטאדאלעס און שייערען. ווען נחיל האט שוין גע־האט ביז 20 פערהאלטענע חסידים, איז ער צוגע־גאנגען צו זיי און מעשה גרויסער מענש און שוי־למלך גערהאלטען פאר זיי א רעדע וועגען מרד במלכות און וועגען די „ציציליסטען“, וואס מאכען חרוב די וועלט. צוליב דעם האט ער געפאדערט, אז די פער־האלטענע זאלען איהם אויסזאגען, וואו ס'קומט עפים פאר א פערזאמלונג פון די סאציאליסטען. דער גרעס־טער טייל פון די פערהאלטענע האט נישט געוואוסט פון וואס צו זאגען, אנדערע האבען נישט געוואלט גארנישט זאגען. נחיל האט געפאכעט מיט זיין שטע־קעלע און געדראהט, אז ער וועט באלד זיך ווענדען צו „זיינע“ קאזאקען, אז זיי זאלען זיך דערוויסען, וואו די סאציאליסטען געפינען זיך. וואס דאס הייסט ווענדען זיך צו די קאזאקען האבען אלע גאנץ גוט געוואוסט, נישט איינמאל האט מען שוין געהערט וועגען דעם, מיט וואס פארא סאדיסטיש פערגעניגען נחיל האט זיך צוגעקוקט צו דעם, ווי די קאזאקען האבען מערדערליך געשלאגען זייערע קרבנות.

צווישען די גרופע פערהאלטענע האט זיך גע־פונען א חסידישער יונגערמאנטשיק, נאך א גאנץ יונג בחורל, וועלכער האט שטארק מורא בעקומען און געזאגט נחיל אויף פראסט ידיש:

— די סאציאליסטען געפינען זיך אין קראשעווער וואלד, איך ביז ערשט נישט לאנג דארט געוועזען און כ'האב געזעהען, ווי זיי טאנצען און זינגען, לויפען, שפרינגען און הולטייען אום שבת פאפיראסען.

נחיל האט מעהר נישט געדארפט. מיט דער גרופע פערהאלטענע האט ער איבערגעלאזען עטליכע פון „זיינע“ קאזאקען און מיט דער רעשט איז ער „גאלאפ“־געפאהרען אין קראשעווער וואלד. די גרופע יוגענדליכע האט זיך נישט פערלוירען, זיי האבען ווייטער געלאכט און געשפילט און זיך געווילט. נח האט זעהט אז'ם געפיהלט, אז דא איז נישט קיין פשוטה, אז דאס איז נישט קיין אונלעגאלע פערזאמ־לונג פון סאציאליסטישע אנפיהרער. אבער זיין נא־דישע אמביציע האט דאס נישט געקענט אויסהאלטען, אז ער זאל האבען „מטורלט“ געווען א פריסטאו, עט־ליכע „אקאלאדאטשנגים“ און אזויפיל קאזאקען אויף נארנישט און האט דעם דאזיגען אויספלוג באלד אויף דער שטעל אויסגעטייטשט אלס פערמאסקירטע או־לעגאלע פערזאמלונג פון געפעהרליכע רעוואלוציא־נערען. צו זוכען ווייטער איז דעם בהמה גארנישט איינגעפאלען און ער האט ארעסטירט דעם גאנצען אויספלוג, וועלכער איז בעשטאנען פון ארום 40 מענשען אלע יונגע יונגעליים און מיידלעך. די דאזיגע גאנצע גרופע צוזאמען מיט די פערהאלטענע אין אנדזשעלעוו האט ער אין א הייסען שבתדיגען נאכ־מיטאג, געפיהרט קיין לאדז צופוס. די פויערים פון די אומיגע דערפער זענען ארויס אויף שאסענע אנקוקען דאס בייז וואונדער, און די שטובען פון די ידישע לעטניקעס איז געווען א יללה, ווי א מגפה וואלט פלוצלינג בעזוכט דאס דארף און נחיל איז גע־זעסען אויף דער דראזשקע מיט צוויי פערד מיט א ציגאר אין מויל און אידאטיש צופרידען געשמייכעלט צו אלעמען. ער איז מריש די מיום נאכגעפאהרען דעם צוג ארעסטירטע און מיט א צופרידענער מינע, פון א מענש, וועלכער האט געטון עפים א גרויסען אויפטו, זיך צוגעקוקט צו די מידע, פערשוויצטע מענ־שען, וועלכע האבען זיך קוים געשלעפט אויף די פיס. אין לאדז איז דער דאזיגער צוג אנגעקומען נאך קנאפע 4 שעה, סאיז שוין געווען כמעט 8 א זייגער אין אווענד. די זענען אלע אפגעפיהרט גע־ווארען אין ארעסט אויף נייע ציגעל־גאס 27. ער האט נישט געלאזט קיינעם רוהען און 6 פון די יונגסטע ארעסטירטע האט ער גלייך גענומען אויפ'ן פערהער. נחיל האט געוואוסט, אז ער האט נישט כאפט דאס ריכטיגע און האט פון די אנדער געוואלט דערגעהען דעם אמת.

י. דאן.

(המשך קומט).

משה רבינו האט גאר געשטאמט פון שידלאוויעץ

געשיקטער שווינדלער פערקויפט משה רבינו'ס לוחות

מילער גוטערמאן, א תבואה־סוחר פון פיא־טעטשנאי איז געפאלען א קרבן פון א שווינדעל, וועל־כען די וועלט האט נאך ביז איצט נישט געזעהן.

פערגאנגענעם מיטוואך האט איהם בעזוכט א ידי אנגעטאן לויט גאליציאנער שטייגער און ער־קלערט, אז ער קומט פון ארץ־ישראל און האט פערקויפען נישט מעהר און נישט ווייניגער, ווי משה רבנו'ס אריגינעלע לוחות.

גוטערמאן האט שוין נישט געהערט פון ער־שטיינונג און אויסגעשריגען:

— אבער מוזט די לוחות אויסקוקען דעם אלטער רב'.

דער ייד איז מסכים געווען, אבער געפאדערט דאס געלד, וואס ער אליין האט אויסגעגעבען צו בעקומען די לוחות. די סומע האט בעטראגען דריי הונדערט זלאָט.

ס'האט זיך אנגעהויבען א האנדעל און מען איז פערטיג געווארען אויף 500 זלאטים. גוטערמאן האט בעקומען די לוחות און דער ייד איז אוועקגעפאהרען.

גוטערמאן איז קודם־כל אוועק צום מצבה־מייצער פון שטעטעל יעקב שליוואקא און איהם געוויזען די מציאה. דערלאך האט ר' יעקב געענטפערט:

ס'וואונדערט מיך שטארק די גאנצע געש־כיהאב גארנישט געוואוסט, אז משה רבנו שטאמט פון שידלאוויעץ. די לוחות זענען געמאכט פון עכטע שידלאווצער זאמד־שטיין. בײדע לוחות ווענען זיכער העכער 40 זלאטים.

מ'האט באלד נאכגעיאגט דעם שווינדלער און איהם געכאפט אין וואקע. ער האט זיך ארויסגע־שטעלט אלס מאטעל ליפשיץ פון ניי־סאנץ. דער ברודער איז ארעסטירט.

מ'שלאגט אנשטאט צו צאהלען

מאיר זילבערבערג (פעטריקאווער 178) האט אנגעקלאגט דעם בזשעזשינער סוחר פנחס יאקובא־וויטש פאר פראטעסטירטע וועקסלען. דער פראצעס האט שוין געזאלט פארקומען צום דריטען מאל ווייל די ערשטע צוויי מאל האבען זיך נישט צוגע־שטעלט די עדות. איצט איז זילבערבערג געפאה־רען קיין בזשעזשין צום דריטען מאל, ווען זיל־בערבערג איז אויף אגראדאווא 9 איינגעשטיגען אין אויטאבוס האט איהם עפעס אנ'אומבעקאנטער ער־קלערט, אז אויב דאס לעבען איז איהם ליב, זאל ער קיין בזשעזשין נישט פאהרען, ער איז פונדעסט־וועגען אויפ'ן פראצעס געקומען און האט זיין דארט דערוואוסט, אז דער פראצעס איז אפגע־לעגט געווארען צום דריטען מאל.

ווען ער איז ארויס פון געריכטס־בנין זענען איהם בעפאלען עטליכע אומבעקאנטע און איינער פון זיי האט איהם דערלאנגט מיט א טעמפ גע־וועהר איבער'ן קאפ, זילבערבערג האט א געשריי געטון און איז געפאלען א פערחלשטער. די אנפא־לער זענען ענטלאפען.

בלוטיגע נקמה פון א הויז־ווירט

ווייל דער ערמארדעטער האט פערמסרט דעם מערדערס גנבות

פרייטאג 4 א זייגער ביינאכט האט זיך אויף חפערניקא 33 אפגעשפילט פאלגענדע בלוטיגע טראגעדיע: ווען דער איינוואוינער פון זעלבען הויז, ראמאן פאסטושאק, איז ארויסגעקומען אין הויף אריין, האבען זיך דערהערט עטליכע שאסען און פאסטושאק איז געפאלען טויט אויף דער ערד.

באלד האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דעם מארד איז בעגאנגען דער הויז־ווירט פון זעלבען הויז, קאטשמארעק, וועלכער איז ארעסטירט געווארען.

ביי דער ערשטער אויספארשונג האט דער מערדער ערקלערט, אז ער האט דערשאסען זיין לאקאטאר צוליב דעם, וואס דער דערמארדעטער האט לעצטענס דערלאנגט א מסירה אויף איהם, אז ער גנבעט סיסטעמאטיש אין דער פירמע נאפ־טאגאל“ אין וועלכער ער ארבייט, בעת א פאלי־צייאישער רעוויזיע האט מען טאקע ביים הויז־ווירט געפונען די גנבות. צוליב דעם האט מען קאטשמארעקען בעזייטיגט פון דער ארבייט. קאטש־מארעק האט דאן בעשלאסען זיך נוקם צו זיין און האט זיין נקמה אויסגעפיהרט אויף אזא מער־דערישען אופן.

א גרויסער מיטינג

וועגען אלוועלטליכען פאלעסטינער ארבייטער־קאנגרעס אין לאדז

(ל) נעכטען האבען די לינקע פועלי־ציון איינ־געארדענט אין זאל „פלארא“ א מיטינג וועגען ערשטען אלוועלטליכען פאלעסטינער־ארבייטער קאנ־גרעס וואס קומט פאר סוף פונ'ם היינטיגען חודש אין בערלין. מיט אויספיהרליכע רעדעס וועגען די פראבלעמען און צילען פונ'ם קאנגרעס זענען ארויס געטרעטען די ה״ה סטאלארסקי, בראנד און יאמא.

אפאנירט האט דער ה' ה. טאביאש פון דער ליגע פאר ארבייטענדיגען ארבייטער ארץ־ישראל. הי סטאלארסקי האט געענטפערט דעם אפאנענט. צום סוף האט דער גרויסער פערזאמעלטער עולם אנגענומען א רעזאלוציע וואס רופט די לאדזער יודישע ארבייטערשאפט מאסענהאפט זיך צו בע־טייליגען אין די וואהלען אונטער דער פאהן פון די לינקע פועלי ציון מיט דער פ.־צ. שבועה האָ־בען די פערזאמעלטע געשלאסען דעם מיטינג.

אפטייקען

היינטיגע נאכט דיזשורען

(2) עפשטיין, (פעטריקאווער 225); בארטא־שעווסקי, (פעטריקאווער 95); ראזענבלום, (ציגעל גאס 12); גארפיין, (ווסכאדניא 54); קאפראווסקי, (נאוואמעיסקא 15).

פון דער שטעטישער קונסט־גאלעריע

היינט, זונטאג איז פון פאריז געקומען צו פאהרען דער בעקאנטער קונסט מאלער אדאם סטיקא, וועלכער וועט אנטיילנעמען אינ'ם שליסען פון דער אויסשטעלונג אין דער שטאטישער קונסט גאלעריע.

די אויסשטעלונג פון די סטיקעס איז די לעצ־טע אויסשטעלונג, וואס דער לייטער פון דער שטע־טישער גאלעריע דינסטעל־דאמבראווא ארדענט איין זיין קאנטראקט מיט דעם מאגיסטראט ענדיגט זיך און נאך 6 יאהר פערלאזט איצט ה' דינסטעל־דאמ־בראווא לאדז און פאהרט ארויס אין אויסלאנד אלס לייטער פון דער וואנדער אויסשטעלונג פון דער סטיקיי־אויסשטעלונג.

דעטאליסטען - פעראיין פאדערט אפצושאפען

די קאאפעראטיוועז ביי די שולען

(2) צוליב די פיל אינטערווענצען פון די פאפיר־סוחרים האט דאס מיניסטעריום פעראָרדענט אז ביי די שולען זאלען אפגעשאפט ווערען די שילער־קאאפעראטיוועז.

אויף דער פערזאמלונג פון די דעטאליסטען סוחרים איז אנגעוויזען געווארען, אז די קאאפערא־טיוועז זענען דאך נישט אפגעשאפט געווארען און זיי שאפען א שטארקע קאנקורענץ פאר די פאפיר־סוחרים, ס'איז דעריבער בעשלאסען געווארען צו שיקען א דעלעגאציע צום לאדזער שול־קוראטאר. די דעלעגאציע וועט פערלאנגען פונ'ם שול־קורא־טאר, אז ער זאל פעראָרדענען אפצושאפען די שי־לער־קאאפעראטיוועז אין די לאדזער שולען.

פייערליכע ערעפנונג פון לאקאל פון די סאציאליסטישע האנדווערקער

נעכטען אין אווענט איז פארגעקומען די פייער־ליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל פון די סאציא־ליסטישע האנדווערקער אויף דער וואלטשאנסקא 19

געעפענט די פייערונג האט ה' בערקאוויטש דאן זענען פארגעקומען בעגריסונגען מצד פארשטעהער פון לאדזער קאמיטעט פון „בונד“, פון דער שול־ארגאניזאציע פון קולטור־אמט און פון 18 צעכען וואס זענען אנגעשלאסען אין פעראיין.

די פייערונג האט זיך פערענדיגט מיט א באנקעט.

ווילנער טרופע אין פילהארמאניע

היינט זונטאג שפילען די ווילנער הי' לייוויק'ס „גולם“ אין דער אינסצ. און רעזשי פון דוד הערמאן. דער „גולם“ האט ארויסגערופען לויב־געזאנגען ביי דער גאנצער יודישער און נישט יודי־שער פרעסע און אלע האבען פה אחד אנערקענט די הארמאניע פון שפיל, דעקאראציעס, פלאסטיק און מוזיק.

ועל כולם, דאס שפילען פון י. חייסליק, ש. נאטאן, י. קאמען און ד. שאפירא מיטן גאנצען אנסאמבל פון דער ווילנער טרופע. און אויך די מאסענסצענעס ווירקען ווי א וויזיע, אז א שוידער געהט דורך אין צושויער־רוים.

מארגען מאנטאג ווערט געשפילט צום לעצטען מאל: „די אונטערוועלט“ פון פר. לאנגע.

* * *

דער ראט פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען גיט ארויס פאר ארבייטער און אנגעשטעלטע בילע־טען אויף אלע פארשטעלונגען צו הנחה־פרייזען יעדען אווענט פון 5 ביז 10 א זייגער אין לאקאל פון פליישער פעראיין (בזשעזשינער 5).

ראדיא-פראגראם

זונטאג דעם 7 סעפטעמבער

10.15 גאטעסדינסט פון דער ווילנער באזיליקע. 11.58 צייט־סיגנאל פון ווארשא און העינאל פון מאריאצקען טורעם אין קראקא. 12.05 גראמאפאן פליטען. 13.15 טאג־פראגראם, קינא־ און טעאטער־רעפערטואר. 16.50 גראמאפאן־פליטען. 17.10 פאר־לעזונג צו דער 175 יאהר־טאג פון גענעראל דאמב־ראווסקיס געבורט. 17.25 קאנצערט פון א בלאז־ארקעסטער. 18.45 פערשידענעס. 19.05 אנגע־נעהמע און נוצליכע אינפארמאציעס. 19.25 גרא־מאפאן פליטעס, פראגראם אויף מארגען, קאמוני־קאטען, צייט־סיגנאל פון ווארשא. 20.00 ליטע־ראריש פערטעל שעה. 20.15 פאפולערער קאנ־צערט. 22.00 פעליעטאן, קאמוניקאטען, טאנץ־מוזיק.

מעלדונג

פערשרייבט אייך אלס לעזער אין דער יודישער פאלקס־ביבליאטעק א. נ. פון א. ד. גורדון אין לאדז שענקעוויטשא 5]3.

די יודישע פאלקס־ביבליאטעק א. נ. פון א. ד. גורדון איז איינע פון די גרעסטע ביבליאטעקען אין אונזער שטאט.

זי בעזיצט 6 טויזענד העבראישע, יודישע פוילישע און דייטשע ביכער, און די נייעסטע ארץ־ישראל'דיגע און ארטיגע אויסגאבען, ווי אויך א ספעציעלע אפטיילונג פאר אנפענגער אין העברע־איש, פאר ארבייטסלאזע און שילער א גרויסע הנחה. די ביבליאטעק איז טעטיג 4 מאל וועכענט־ליך, זונטאג, דינסטאג, דאנערשטאג און שבת פון 8 ביז 10 אין אווענד.

אויסערגעוועהנליכע איבערראשונג ! פאר לאדז און אומגעגענד !

די פאפולערע און קאנקורענצלאזע פערפומעריע פירמע ד. מארקוס אין לאדז, פיעטריקאווער 59, טעל. 128-02, האט פארגעברייט איבערראשענדע סורפריזען פאר דער געעהרטער קונדשאפט. יעדער קונדע בעקומט ביים קלענסטען איינקויף געגצליך גראטיס א שטיק טואלעט־זייף מיט א שאכטעל שוה. פאסטע. אויסערדעם ווערען אלע קאסמעטישע אר־טיקלען בערעכענט צו שטרענגע פאבריקס־פרייזען. ווער עס קויפט ביי מיר איינמאל, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. געדענקט די אדרעס.

HELENÓW

היינט, זונטאג, 8 א זייגער אווענט

גרויסע דעמאנסטרירונג פון קינסטליך בענגאליש פייער

אונצעהליגע צאהל באמבעס, ראקעטען און ליכט־בילדער. פאספארטוט זענען גילטיג געגען הנחה־בילעטען

שוין אָנגעקומען א גרויסער טראַנספּאָרט

שיך

פאַר הערען און דאַמען צום הערבסט=סעזאָן. ❖ אַ גרויסער אויסוואַהל פון קינדער- און שילער-שיך.

זעהר ציוגנגליכע פרייזען! **J. Windman** זעהר ציוגנגליכע פרייזען!

35 פיעטריקאָווער 35, טעל. 112-23.

די ערשטע לאדזער גוט-בעקאַנטע

פאַבריק פון פּאַטענטירטע **פעלד-בעטען**

מאַכט בעקאַנט, אַז צוליב'ן קריזיס האָבען מיר פערקלענערט די פרייזען פון אונזער אויסאַרבייטונגע

ווי: פעלד-בעטען, פעלד=בעטען מיט ווענטלעד, לעזשאַסעס

טאַבאַרעטקעס און האמאַקעס

אונזערע פעלד-בעטען זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מאַרקע „Palma-Patent",

פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען אויף פיל יאָהרען.

אַכטונג: פאָדערט איבעראַל פעלד-בעטען נור מיט דער מאַרקע „Palma - Patent"

מיט אַכטונג פירמע „PALMA-PATENT"

אינה. שוואַרצאַווסקי

פולנאַצנא 24, טעל. 131-85

בעמערקונג: פאַר פּראָווינץ - בעדייטענדע ראַבאַטע.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים=ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה,

און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט

און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.

קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-

לאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער

הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.

נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

– באַזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

ערשטקלאַסיגער

דאַמען = שניידער

און קירזשנער = ווערקשטעל

מ. ברייטשטיין, זגערזשער 24

ווידער טעטיג.

ווערען אָנגענומען בעשטעלונגען צום ווינטער-סעזאָן, אויף פּאַקען- און שטאָף-פּאַלטען, לויט ד. נייעסטע מאָדעלען. צוגענגליכע פרייזען

צנים פחים בדרך עקש.
שומר נפשו ירחק מהם.
תקעו בחודש שופר. בכסה ליום
חגנו. כי חוק לישראל הוא
משפט.

איבער דעם זאָלסט קומען אין דער אַלטער בעוו.

רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ פון ה'

מאַנעלאַ, פיעטריקאָווער 17

זאַכאָדניע 52) טעל. 148-79.

וואו עס ווערט שנעל און פינקטליך ערלעדיגט,

געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי בּיטעס:

ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּע-

לאַציעס, אַרוואַלאַניעס, קלאַוזולעס,

זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט

אין פוילען, וועגען דירות און אורושאַנד

ראָזשעמפּשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע

שפּראַכען. בעמערקונג: קלאַוזולעס

און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ער-

לעדיגט במשך פון 24 שעה.

מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ

פעטריקאָווער 17.

וויכטיג ביי'עס!

צוליב דעם הערשענדען קריזיס מאַך איך בעקאַנט דעם ג' פּובליקום, אַז עס ווערט אַרויס געגעבען אין מיין

היגיענישען רעסטאָראַן

אויף וואָסבאַדניאַ 39, פראַנט, 2 שטאָק

טעגליך פרישע געשמאַקהאַפטיגע **מיטאַגען**

צו גאַנץ ביליגע פרייזען, כדי יעדער זאָל אויך קענען גענוסען פון מיין ערשטקלאַסיגער קיך.

ה. לעווינסקי

דאָס לאַנג-יעהריגע רעכטס-קאָנסולענט-ביוראָ

ש. האָכבערג, פּאַנסקאַ 1

ערלעדיגט און שרייבט אַלערליי ביטעס און קלאַגעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס, ספּעציאַליסט אין שטייער-ענינים, סטעמפּלאָווע און ירושות, אַדוואָ-לאַניעס אויף פּאַראַטעט דאַבראָווע.

איך נעהם אויך וועקסלען איינצוקאַסירען אויף לאָדז און אומגעגענד. בעמ. וועגען פּאָדאַטקאָווא ספּראַוועס נער איך פּערזענליך אָן פון 4-7 נאָכמ׳

HOCHBERG, ŻEROMSKIEGO 1

Telefon 136-77.

דאָס בעוואוסטע אָרטאָדאָקסישע

חדר „בית תורה"

זשעראָמסקיעגאָ 9 (זאַוואַדזקאַ 48)

איז פערזעהן מיט מלמדים מומחים און לעהרער ספּעציאַליסטען עס ווערט געלערנט עברי, חומש, רש"י, גמרא מיט תוספות און אויך לשון קודש. עס איז אויך איינגעאָרדענט אַ ספּעציעלע קלאַס פאַר אָנפאַנגער פון 5 יעהריגע קינדער, די צופרידענהייט איז געזיכערט. די פרייזען שפּאַט ביליג.

תלמודים ווערען אָנגענומען פון 8 פריה ביז 7 נ.מ.

די לייטונג

Dr. J. Makowski

קינדער=קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

8 צעגעלניאַנאַ 8, טעל. 150-02.

Dr. med. A. Uryson

אינערליכע קראַנקהייטען

קינסטאַנטינער 20, טעל. 215-85

Dr. W. ŁAGUNOWSKI

Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych

przeprowadził się na ul.

Piotrkowskiej 70

róg Traugutta).

Przyjmuje od 8³⁰ do 10³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp., od 6 do 8³⁰ wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

אַ גוטער **שטעפער**

געזעלן

ווערט זאָפאָרט געזוכט

ביי היידאַק

בזשעזשינער 25.

שטריק - מאַשין

אין נייעם צושטאַנד 80/9

בעסטע מאַרקע פּרייזווערט

צו פערקויפען

צו ערפאַהרען אין אַדמינ.

אונטער „M. C."

שייטלען

צו מעסיגע פרייזען

צו בעקומען ביי

פּאַרזשוצקאַ קאַמיענאַ 5

אַ קירזשנער געזעלע

(מאַשינער)

ווּבט אַ פּאָסטען

אָפּצרטען אונטער „K."

אין אַדמ. פון דער צייטונג

אַ קוואַליפיצירטע

פערקויפערין

פון דער שיך-בראַנזשע

קען זיך מעלדען ביי

L. JOAB

5 Nowomiejska 5

Dr. med. **A. LANDKOF**

פּאַלודניאָוואַ 15

טעל. 138-34

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

צוריקגעקערט

נעמט אָן פון פון 2 3 און 8 7

געזוכט שותּפים

צו אַ בלאָוואַט = געשעפט אין אַ שטעטעל אין פּאָזנער קרייז, וואָס ענטוויקעלט זיך גוט און האָט די בעסטע אויסזיכטען אויף דער צוקונפט

עס זענען אויך פאַראַן גצהעריגע לאָקאַלען

פאַר אַ בוי-אונטערנעהמונג

אויך אַ גוטע געלעגענהייט פאַר דער ענטוויקלונג פון אַ תבואה-געשעפט אין גרויסען מאַסשטאַב

☞ מעלדער געווינשען ☜

אָפּפערטען נאָר אין דער פוילישער שפּראַך פאַר W. D אין דער אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג.

טליתים=פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב וואָלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאָלאָמיער, ווי אויך טלית קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית

צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל, ביי

א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיעננאַ 1

אין 2. טויער פּאַ-טער. קומט איבערצייגט אייך!

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צום וואַשען.

טלתים-פּאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב וואָלענע און זיידענע טלתים כמו טערקישע ווי אויך טלתים-קטנים הורט און דעטייל בעקומט מען ביליגער ווי איבעראַל ביי יוסף קאַזשוך פּולנאַצנא 12

Dr. J. Polakow

קינדער=קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

און האָט זיך איבערגעצויגען אויף

פיעטריקאָווער 109 צווייטער שטאָק פראָנט טעל. 139-75.

טיפע ענגער

פּלומפּן

פון דער העכסטער פינקטליכקייט.

מיט אויסלייטונגס=אַפּאַראַטען, הידראָ-פאָרען א. ז. וו.

פערלאַנגט אומזיסטע אָפערטען!

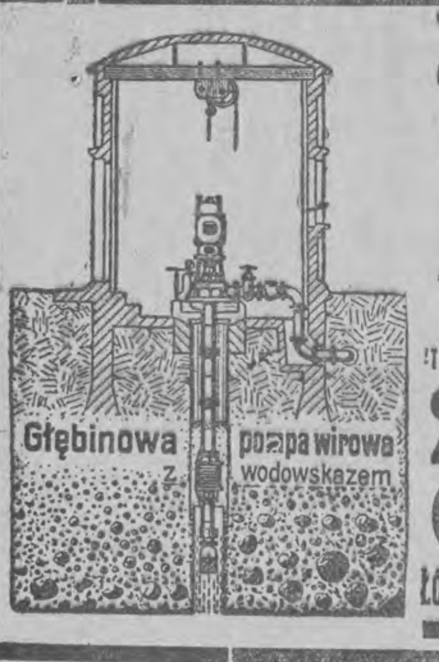

STOCZNIA GDAŃSKA

Łódź, ul. Traugutta 9

TEL. 141-83.

אַ פאַבריקס-לאָקאַל

זעהר ליכטיג, 350 קוואַדראַט איילען, אויפ'ן 2-טען שטאָק, מיט צוויי איינגענג, געאייגנעט פאַר אַ לייכטע אינדוסטריע, פון זאָפאָרט צו פערמיטען אין הויז פּאַלודניאָוואַ 34.

געלעגענהייטליך

צו פערקויפען צוליב אַבריייזע

אַ **קאָמפּלעטע סאַלאָן איינריכטונג**

ווי אויך אַ גרויסען סמירנער דיוואַן.

אָרלאַ גאַס 3, דער וועכטער וועט אָנווייזען, אין די שעה'ן פון 12 — 3 נאָכמיטאָג.

8371

זיגערל **12** גראָשן וואָכענטליך

קאַרטן

נור 70 גר.

ביי פּאָלודניאַוואַ 17.

(diamond border text:) אַ גרויסער אויסוואַהל — פאָלודניאַוואַ 17 — ביי פּוראַיק

אַ זייגערל פון גאָלד

אַמעריקאַנער, האָט אויסגעשטעלט דעם זיך גאָרנישט פון אמתדיגן 14 קאַר. גאָלד, לויט דער באַנונג

נאָר פאַר 6 זל. 95 גר. אַנשטאָט 33

אויף אַ פּראָווינץ. בעשטעלונג שיקען מיר תיכף אַרויס אַנ'עלעגאַנט

פלאַך-זייגערל רעגול צו דער מינוט, אַנקער גאַנג מאַרקע „Chronometr", מיט אַנ'אייביג גלאָז פון 8 יאָהר גאַראַנ-טיע, 2 שט. 13, 4 שט. 25, 6 שט. 35. בעסערע סאָרט 7.85, 10.50, 13, 15, 18, 25 מיט אַ לײַכטענדיקן ציפער-בלאַט און הײַזער, 8.25, 10.50, 13, 16, 19, 22, 28, אַנגע-רעקטער אַנקער מיט 3 קאַפּערטן פון שטעריק. גאָלד זל. 13, 15, 18, 20, 25, 40, 50 אויף דער חשבון שטעריק. 11.90, 13.50, 14, 16, 18, 25, קײַטלעך פון שטעריק. נאָך 1.50, 2, 4, 6, 8, 10, די ועלבע טאַש-זייגערלעך ניקעלנע 5.25, 6, 8, 10, טיש-וועקערס 10.50, 12, 14 זל.

אַדרעסירען צו דער בעקאַנטער פירמע

M. Poznański, Warszawa, Nowy-Świat 12.

Oddział 339.

אין דער 7-קלאַסיגער קנאַבען שולע

פון נ. פּיינהויז, זאַוואַדזקאַ 26

ווערען אָנגענומען קינדער

אין עלטער פון 5 יאָהר

בעמערקונג: די שולע עקזיסטירט שוין 37 יאָהר און אויסער די אַלגעמיינע לימודים, וואָס ווערען גרינד-ליך געלערנט לויט דעם רעגירונגס-פּראָגראַם צייכנט זיך אויס מיט איהר גרויסען פּראָגראַם פון אַלע יודישע לימודים.

די לייטונג

DR. MED.

S. Heinrich

פּאַמאַרסקאַ 10, טעל. 147-67

צוריקגעקעהרט

ספּעצ. פאַר קינדער- און אינעווייניגע קראַנקהייטען קוואַרץ לאַמפּען, ליכט בעדער, דיאַטערמיע עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 12—2 און פון 4-7 נאָכם.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטענניצע-פרייזען.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען. מענער - שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען

נעמט אָן פון 8 – 2 נאָכמ. און פון 6 – 9 אָווענד

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער איינגענע פּאַציענטע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע רעמען א. א. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכם

קלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA“
ul. Kilińskiego 178.

היינט ערעפנונג פון ווינטער-סעזאָן!
גרויסע פרעמיערע!

זינגענדער ליד

אין דער הויפּ־ראָלע דער קעניג פון די מאַסן
AL JOLSON

זעכסטע פרעמיערע: „פערשאָלטענער טייך“
מיט **Richard Barthelmess** אין דער הויפּ־ראָלע

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיסטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווי פאַר און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פּערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראָך וועט גרויס ווי א מענשען־קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א מאַטראַץ און עס פאַלט אַריין אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה. דורך פערדרייען די קישקעס וועט ער ברענגען און שטאַרבען. ספּעציעל גומענע חיל־באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דאָקטוירען פּראָפעסאָר־דאָקטאָר ברעכנרעטונג בעזייטיגען זיכער דעם שוועמטען און געפעהרליכסטען

ברוך. אויך פאַר הויקערס לעמונגען מיט חייל־גאַרטעלען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פיס און פלאַטפוס ספּעציעלע אַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
ספּעציעלע פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאָס גרינדליכע ערשטען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיגט די מענשען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בּאַראַנטש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען־קאַסע

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם חשובען ד"ר י. ראַפּאַפּאָרט ספּעצ. פאַר ברוך, וועלכער נעמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקע 10 טעל 22-177 פראָנט פּאַרטער. פאַר זיין נעמענדיגע פערלענגען מיר א גומענעם חיל־באַנדאַזש לויט זיין מעטאָד, האָב געליטען אויף ברוך 20 יאָהר און א דאַנק איהם בין איך היינט געזונט, און איך קען איהם יעדען אָנציגען תמיד עמפּפעהלען.

Dr. **BERGHOF** Arzt.

אכטונג פאַפּיר-געשעפטן!

די
ניי־ערעפענטע
מעכאַנישע
העפטען־
פאַבריק

„אסטרא“ לאָדז, פּולנאַצנא 8.

בעזיצט שטענדיג אויף לאַגער א גרויסען אויסוואַהל פון אַלע סאָרטען העפטען, ברוליאָנען, נאָטעסען, א. ז. וו. אַלעס צו קאָנקורענץ־פּרייזען. סאָלידע אויספיהרונג. מיט אַכטונג

העפטען־פאַבריק **„ASTRA“**
לאָדז, פּולנאַצנא 8.

אין דער 7-קלאַסיגער שולע פון
ב. האַמער, ווסכאַדניא 45

האָבען דאָס יאָהר אויסגעהאַלטען די עקזאַמענס אין 2-טען קלאַס פון יודישען גימנאַזיום פאָלגענדע שילער:

1) ש. בלום, פּיעטרקאָווער 24
2) י. פריימאַן, סענקעוויטשאַ 24
3) ל. זילבערשטיין, פּיעטרקאָווער 17
4) ל. פעפער, ווסכאָדניאַ 42
5) מ.ב. יאַרכאָווסקי, פּיעטרקאָווער 81
6) י. ה. גאָלדשטיין, פאָלודניאָווע 8

די קאַנצעלאַריע איז אָפען טעגליך פון 10 — 2 און פון 4 — 8 אָוונט

Dr. med.
A. BANASZ
ספּעציאַל־אַרצט פאַר
נירען און בלאָז קראַנקה.
וואָלטשאַנסקאַ 23
טעל. 139 88
נעהמט אָן פון 3–4 נ"מ.

Dr. med.
M. Lerner
ספּעציאַליסט פאַר קינדער
קראַנקהייטען
זאַכאָדניאַ 64
טעל. 113-09
נעהמט אָן פון 3–5 נאָכמ.

DR. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 151 78
געוועזענער עקסטערן
הויט און ווענערישע קראַנקה
יטען און ליכטהיילאַנשטאַלט
נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג א קושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134–72
נעמט אָן אינדערהיים פון 2-3 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאַנאַטאָ“
אַגראַדאָווא 10 פון 12–1

DR. MED.
ANTONI
MILLER
Łódź, Targowa 32
front I piętro tel. 206-34
Choroby wewnętrzne i zakaźne.
Godz. przyjęć 8 — 9½ rano i od 7—8½ wiecz.

השבת אבדה

ס'איז פערלוירען געוואָרען א וועקסעל אויף 75 זל. אויסשטעלער ראַזענצווייג, אָרדרע ה. וויינטרויב, צאָהלבאַר 7/9. ד. י. דער וועקסעל ווערט ערקלערט אונגילטיג. אָבגעבען געגען בעלוינונג צו גוטער
קאָנסטאַנטינער 18

ווינכטיג פאַר שניידער-מייסטער און קאָנפעקציאָנערן!

מיר טיילען מיט, אַז צוליב דער בעקוועמליכקייט פאַר דער געעהרטער קונדשאַפט האָבען מיר איבערגעטראָגען אין א פערגרעסערטע לאָקאַל אין וועלבען הויפּט־פראָנט דאָס 3-טע געוועלב אונזער

שניידער-צודאַטען-געשעפט

וואו מיר בעזיצען אויף לאַגער צום **ווינטער-סעזאָן** א גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע

פּאַלטען־פוטערס	אַלפּאַגאַס	סאַמט־קעלנער
סאַטינען,	זיידענע פוטערס	ספּעציעל אָפּטיילונג פון
וואַטעל נעז,	ראַססהאַר	דאַמען
וויקטאָריעס,	קעפּער	הערען
בעק	קרויזע	קינדער
ערמעל־פוטער	מושלין	קנעפּ
וולאַשנאַקאַ	לייוועגד	גאַרנע

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג

BAZAR KRAWIECKI 8 נאַוואָמיעסקאַ 8
פראָנט־געוועלב
אין הויז ווי עס געפינט זיך דאָס טוך־לאַגער פון בנימין מאַראַכאַ
בעמ.: פאַר בעשטעלטע שניידער ספּעציעלען ראַבאַט.

8-קלאַסיגעס מעדכען-גימנאַזיום

מיט 8 פּאַראַלעל־פאָרבערייטונגס־קלאַסען (A. B. C.)
מיט פולע רעכט פון רעגירונגס־גימנאַזיעס
(קאַטעגאָריע A)

Marji Hochsteinowej

Wólczańska 23, telefon 214-27.

די קאַנצעלאַריע איז אָפען אין די שול־שטונדען.

בעמערקונג: „קינדער־היים“ פאַר מעדכען און קנאַבען פון 4 יאָהר אָן. בײַם גימנאַזיום א פאָר־שולע
די בעשעפטיגונג אין דיזער פאָרשולע זענען פאַר און נאָך מיטאָג.

וועכנעריז קליניק
כירורגישע
„SANATO“

אַגראַדאָווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פּרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס־מיטלען.
200 זל.

עלטערן!

אין סיין נאָכמיטאָג **חדר־שולע** וועדען אָנגענומען
קינדער וואָס לערנען אין פּאָווסעכנע שולע צו לערנען: עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריות וועלכע צוזאַמענשטעלען. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער וואָס ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַווענען. א שפּרעכען רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פּרייזען.
אַנשרייבען טעגליך 2 ביז 8 אָוונט.

יחיאל דוד ראָזענפעלד
פּלאַץ חאַנאַשטשי (נעבן שפּאַס 6)
קוער אַפּיצינע, רעכטס, 2. שט.

אין דער 7 קל. שולע
פון ש. זשעלאַנקאַ

פּילסודסקיעגאַ (ווסכאַדניאַ) 68/70
ווערען אָנגענומען שילער פון 6 יאָהר אָן און ווערען גרינדליך פּאָרבערייטעט אין אַלע היגע מיטעל־שולען. א ספּעציעל געוויכט ווערט געלייגט אויף אַלע העברעאישע און רעליגיעזע למודים.
איינשרייבען טעגליך פון 8–2 און פון 4–6.
בעמ: דורכגאַנג אויך דורך פּיעטריקאָווער 44/46

ווינכטיג פאַר דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג!

די ערשטע לאָדזער גוט בעקאַנטע פאַבריק פון שאַמאַט אייוועס און קוכען מאַכט בעקאַנט, אַז צום קומענדען סעזאָן האָבען מיר ערעפענט די פאַבריק אויף

ווסכאַדניאַ 50

און בעזיצט שטענדיג אויף לאַגער א גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסט־מאָדערנע

שאַמאַט-אייוועס און קוכען

לויט די נייעסטע מאָדעלען און געגען לאַנג־יעהריגע גאַראַנטיע.

בעמערקונג: ס'ווערען אָנגענומען אַלערליי בעשטעלונגען ווי אויך רעפּאַראַטורען. פּינקטליכע אויספיהרונג. קומט און איבערצייגט אייך.
מיט אַכטונג
בירענבערג, לאָדז, ווסכאַדניאַ 50

— D-ra chem. —
Eugenjusza **RITTA**
PIOTRKOWSKA 126.
אַנאַליזען ערצטליכע
אַנאַליזען טעכנישע
נעהמט אָן דאָס כעמישע לאַבאָראַטאָריום פון

Dr. Med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–10 פאַרמ. 1–3 און פון 5–9 אָוו. זונטאָג און יום טוב פון 9–1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

קאַצענעלזאָן-נאַחומאָב

די רענאָמירטע ערציהונגס־אַנשטאַלט פון 7-קלאַסיגע שולע און פרעבעלשולע

8 נאַר לודקאַ 8 (צווישען נאַוואָמיעסקאַ און ווסכאַדניאַ)
טעלעפאָן 177-01 (פון 11 ביז 2)

קינדער אין שול־צוואַנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז 15 יאָהר ווערען א גענומען אין די קלאַסען: A, B, C, I, II, III, IV
אין פאָרבערייטונגס־קלאַס A° ווערען אָנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 5½-7 יאָהר. אין די **פרעבעל־שולע** (שפּיל־שולע) קינדער פון 3-7 י.

חוץ דעם אַלגעמיינעם שול־פּראָגראַם, קענען די אָרטאָדאָקסישע קינדער געניסען פון **נאָכמיטאָג־חדר** וואו ס'ווירד געלערנט גרונדליך אַלע למודי־קודש, דהיינו: חומש, רש"י, נ"ך, גמרא, ותוספות דורך מלמדים־ספּעציאַליסטען אונטער דער פּערזענליכער השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן **ר' יעקב בנימין קאַצענעלזאָן**
בעמ.: די צאָהל שעה'ען, ווי אויך מלמדים פאַר למודי־קודש זענען היי־יאָהר בעדייטענד פערגרעסערט.

פאַר פיזיש שוואַכע קינדער, ווי אויך פאַר אונבעמיטעלטע ענגזזעסירטע
נאָכמיטאָג שולע | ביז 50% בילינער | נאָכמיטאָג חדר | נאָכמיטאָג פרעבעלשולע

אַנאָנסען־פּרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— . . . . . 4 . .
נאָכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . . . 8 . .
פאַר א מילימעטער־שורה: נאָכ'ן טעקסט... פאַר שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

אַבאָנאַמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אַפּטראָגען א היים. אויף דער פּראָווינץ 6—5.50 א חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.